

บทที่ 2

สถานภาพทางกฎหมายของไต้หวันในกฎหมายระหว่างประเทศ

กับประเทศที่รับรองและไม่รับรองรัฐบาลไต้หวัน

ที่จริงแล้วชื่อที่ประชาคมรู้จักและเรียกไต้หวันว่า "ไต้หวัน" นั้น เป็นเพียงชื่อทางภูมิศาสตร์ของดินแดนที่รัฐบาลจีนคณะชาติปกครองอยู่ในปัจจุบันเท่านั้นมิใช่ชื่อประเทศ เพราะรัฐบาลจีนคณะชาติยังคงถือว่าชื่อประเทศที่เป็นทางการของคนคือ "สาธารณรัฐจีน" กล่าวคือ รัฐบาลจีนคณะชาติยังคงยืนยันว่าตนเป็นรัฐบาลแห่งประเทศจีนมิใช่ประเทศไต้หวัน หากแต่เป็นเพราะความจำเป็นทางการเมืองที่ไม่สามารถทำให้ประชาคมโลกยอมรับตนได้ในฐานะประเทศจีนจึงยอมผ่อนคลายเป็นที่เรียกว่าไต้หวันได้ ทั้งนี้ รัฐบาลจีนคณะชาติยังคงสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ถือว่าการยอมผ่อนคลายเป็นการยอมรับว่าตนคือรัฐไต้หวันและไม่ใช้เงิน แต่ก็เป็นเพียงการมองโดยไต้หวันเองมิได้หมายความว่า ไต้หวันจะสามารถปฏิเสธผลทางกฎหมายของหลักกฎหมายระหว่างประเทศได้ ไม่ว่าจะ เป็นผลทางกฎหมายของการมีคุณสมบัติและองค์ประกอบต่างๆ ของความเป็นรัฐไต้หวัน หรือผลทางกฎหมายของการไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนของจีนซึ่งเกิดจากการไม่ได้รับการรับรองรัฐบาลจากรัฐอื่น

สำหรับประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของไต้หวันนั้น เกิดจากการที่รัฐบาลจีนทั้งสองฝ่ายยังคงอ้างว่าตนคือรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนของจีนแต่เพียงรัฐบาลเดียว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 เป็นต้นมา โดยปัญหาดังกล่าวยิ่งทวีความยุ่งยากขึ้นเมื่อสหประชาชาติมีมติให้รับผู้แทนจากรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ เข้าแทนที่ผู้แทนจากรัฐบาลจีนคณะชาติในปีค.ศ. 1971 และสหรัฐอเมริกาประกาศถอนการรับรองรัฐบาลจีนคณะชาติที่ไต้หวันในปีค.ศ. 1978 ทำให้สถานะทางกฎหมายของรัฐบาลไต้หวันนั้นต้องขึ้นอยู่กับ การได้รับการรับรองจากรัฐอื่น ๆ ในประชาคมโลก ซึ่งในสังคมนานาชาติ เนื่องจากรัฐมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกันจะมีการบังคับให้รัฐใดรัฐหนึ่งทำอะไรตามอำเภอใจของคนไม่ได้ การรับรองจึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่แสดงออกซึ่ง

UN
จีน

ความยินยอมที่จะผูกพันของรัฐใดรัฐหนึ่งต่ออีกรัฐหนึ่ง กล่าวคือ การรับรอง เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความจำเป็นในกฎหมายระหว่างประเทศที่จะก่อให้เกิดผลทางกฎหมาย การรับรองนี้มีได้มีเพียงการรับรองรัฐหรือรัฐบาลเท่านั้น แต่การรับรองอาจมีได้ในกรณีของการรับรองสนธิสัญญาซึ่งก็คือการภาคยานุวัติเข้าไปในสนธิสัญญานั้น หรือการรับรองแนวทางปฏิบัติคตินแนวปฏิบัติหนึ่งก็จะเป็นเรื่องของความยินยอมที่จะปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดหลักกฎหมายจารีตประเพณีได้ ดังนั้น การรับรองจึงหมายถึงการกระทำในการยอมรับความมีอยู่จริงของข้อเท็จจริงหนึ่งได้แก่ รัฐใหม่ รัฐบาลใหม่ สถานะ สนธิสัญญา ฯลฯ เป็นต้น หรือการประกาศว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ทางกฎหมายของรัฐที่ให้การรับรอง ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการให้การรับรองโดยชัดแจ้ง (Explicit) หรือโดยปริยาย (Implicit) นอกจากนี้ การรับรองตามกฎหมายระหว่างประเทศยังอาจเป็นการกระทำฝ่ายเดียว (Unilateral act) ของรัฐที่ให้การรับรองหรือความตกลงระหว่างประเทศก็ได้ เพื่อเป็นการยอมรับสถานภาพที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่แล้วในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้น การรับรองจึงยังเป็นสิ่งจำเป็นในกฎหมายระหว่างประเทศปัจจุบัน เพราะ ;

1. การรับรอง จะทำให้สถานะของบุคคลระหว่างประเทศของรัฐนั้นมีความมั่นคงสามารถดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับรัฐอื่น ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ การรับรองเป็นทั้งการประกันผลประโยชน์ให้กับรัฐผู้ให้การรับรอง และทำให้รัฐผู้ได้รับการรับรองมีความรู้สึกว่าได้เข้ามาร่วมในสังคมโลกอย่างสมบูรณ์

2. ในทางปฏิบัติการรับรองก่อให้เกิดสถานะที่เอื้ออำนวยต่อการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างรัฐที่ได้การรับรองและรัฐผู้ให้การรับรอง เพราะรัฐบางรัฐจะไม่ยอมทำสนธิสัญญาใด ๆ กับรัฐที่ตนไม่ได้ให้การรับรอง¹

¹วีระพันธ์ วัชรชาติย์ คร., "บุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ". เอกสารประกอบการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : ศรีเมืองการพิมพ์, 2527), หน้า 235.

นอกจากนี้ การรับรองในกฎหมายระหว่างประเทศยังเป็นการกระทำที่มีลักษณะผสม กล่าวคือ²

1. มีลักษณะทางกฎหมายคือ ถ้าเป็นวิธีที่มุ่งหมายที่จะให้สิ่งที่มีผลในทางปฏิบัติกลายเป็นมีผลทางกฎหมาย และ
2. มีลักษณะทางการเมืองคือ ถ้าเป็นวิธีเพียงเพื่อแสดงเจตนาของรัฐที่ให้การรับรองว่าจะคบค้าสมาคมกับกลุ่มที่เกิดขึ้นใหม่ (รัฐหรือรัฐบาล)

การรับรองในกฎหมายระหว่างประเทศนั้นมีหลายประเภท แต่ในที่นี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงการรับรองเพียงสองประเภทเท่านั้นที่เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นั่นคือการรับรองรัฐ และการรับรองรัฐบาลเท่านั้น เนื่องจากข้อเท็จจริงที่จีนทั้งสองฝ่ายต่างก็ยังคงอ้างว่าตนเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนแต่เพียงรัฐบาลเดียวของจีน ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาว่าระหว่างรัฐบาลจีนทั้งสองรัฐบาลๆ ใครจะมีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลของประเทศจีน เพราะเมื่อต่างก็ยืนยันที่จะมี "จีนเดียว" รัฐบาลจีนจึงต้องมีเพียงรัฐบาลเดียวเท่านั้น และวิธีการที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนดให้ใช้เพื่อก่อให้เกิดผลทางกฎหมายดังกล่าวก็คือการรับรองรัฐบาล แต่ในกรณีที่รัฐบาลได้หวั่นไม่ได้รับการรับรองรัฐบาลว่าเป็นตัวแทนของจีน ก็มีข้อพิจารณาต่อไปอีกว่าได้หวั่นจะมีสถานะทางกฎหมายเช่นไร เป็นรัฐหรือไม่ และการเกิดของรัฐได้หวั่นนั้นจำเป็นหรือไม่ที่ต้องได้รับการรับรองจากรัฐอื่นก่อน

2.1 การรับรองรัฐ

ดังที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นว่า รัฐในสังคมนระหว่างประเทศมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน กฎหมายระหว่างประเทศจึงเปิดโอกาสให้รัฐต่าง ๆ สามารถใช้การรับรองเป็น

²อุกฤษ มงคลนาวิน. คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศ. (กรุงเทพฯ ฯ : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2527) หน้า 98.

เครื่องมืออย่างหนึ่ง ที่จะแสดงถึงความยินยอมในอันที่จะเข้าไปผูกพันกับอีกรัฐหนึ่งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และในกรณีของรัฐเกิดใหม่การรับรองก็จะเป็นผลให้สถานะของรัฐที่เกิดใหม่นั้นมีความมั่นคงสำหรับรัฐที่ให้การรับรองนั้น

อย่างไรก็ดี ในกรณีของรัฐที่เกิดขึ้นใหม่นั้นยังมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่า เมื่อตัวคนหนึ่งมีองค์ประกอบของความเป็นรัฐครบบริบูรณ์ คือ มีดินแดนที่แน่นอน มีประชากร และมีรัฐบาลที่สามารถใช้อำนาจในการบริหารและปกครองประชาชนภายในดินแดนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ตัวคนดังกล่าวจะมีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐโดยทันทีหรือไม่ จำเป็นหรือไม่ ที่ต้องได้รับการรับรองรัฐก่อน สำหรับปัญหานี้ มีหลักในการพิจารณาที่เป็นที่ยอมรับในกฎหมายระหว่างประเทศ คือ³

1. ทฤษฎีว่าด้วยเจตนาใจของการก่อกำเนิดรัฐ (Constitutive Theory)
2. ทฤษฎียืนยันหรือประกาศ (Declaratory Theory)

2.1.1 ทฤษฎีเจตนาใจของการก่อกำเนิดรัฐ

ทฤษฎีนี้กำหนดให้การรับรองเป็น "เจตนาใจ" หลักประการหนึ่ง ของการก่อกำเนิดรัฐ กล่าวคือ แม้ว่าตัวคนจะมีคุณสมบัติและองค์ประกอบของความเป็นรัฐครบบริบูรณ์แล้วก็ตาม แต่สถานะรัฐของตัวคนนั้นจะยังไม่เกิดขึ้นจนกว่าจะได้รับการรับรองเสียก่อน ดังนั้นรัฐจึงไม่อาจถือกำเนิดขึ้นได้โดยลำพัง ถ้าปราศจากการได้รับการรับรองจากรัฐอื่น ๆ เสียก่อน ออปเพินไฮม์ (Oppenheim) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "มีวิธีการรับรองเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ที่จะทำให้รัฐกลายเป็นบุคคลระหว่างประเทศขึ้นมาได้" ดังนั้น ได้เห็นจึงไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐตามทฤษฎีนี้ เพราะได้เห็นยังไม่ได้รับการรับรองรัฐจากรัฐใดเลย⁴

2.1.2 ทฤษฎียืนยันหรือประกาศ

³วีระพันธ์ วัชรชาติย์, บุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ, หน้า 263.

⁴Oppenheim, "International Law", Vol.1 1955, p.125.

ตามทฤษฎีการรับรองเป็นเพียงวิธีการ ๆ หนึ่ง ที่จะประกาศยืนยันสถานะที่เป็นอยู่แล้วของรัฐเท่านั้น กล่าวคือ เมื่อตัวคนหนึ่งมีองค์ประกอบของความเป็นรัฐครบบริบูรณ์ทุกประการแล้ว สถานะทางกฎหมายของความเป็นรัฐจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติในทันทีและไม่จำเป็นต้องได้รับการรับรองจากใครก่อนทั้งสิ่งดังที่ ฮานส์ เคลเสน (Hans Kelsen) ผู้สนับสนุนทฤษฎีนี้ได้เขียนไว้ว่า " การรับรองรัฐเป็นเพียงการรับรู้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมาแล้วเท่านั้น " ⁵ ข้อสนับสนุนที่สำคัญของการใช้ทฤษฎีนี้ได้แก่ " อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของรัฐของกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา " (Inter American Convention on Right and duty of States) ซึ่งทำขึ้นที่เมืองมอนเตวิเดโอในปี ค.ศ. 1933⁶ โดยบัญญัติไว้ในข้อ 3 ว่า

"การเกิดและคงอยู่ทางการเมืองของรัฐหนึ่ง มิได้ขึ้นอยู่กับ การรับรองจากรัฐอื่นๆ เลย รัฐที่ยังไม่ได้รับการรับรองมีสิทธิที่จะปกป้องบูรณภาพ และเอกราชของตนเอง เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งความอยู่รอดและความรุ่งเรืองของตน ดังนั้นรัฐดังกล่าวจึงมีสิทธิจัดการบริหารประเทศตามที่ตนเห็นสมควรตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ของตน บริหารหน่วยงานของตน และกำหนดเขตและอำนาจศาลของตน"*

⁵Hans Kelsen, "La reconnaissance en droit international", A.J.I.L. 1941, p.606 และ "Resolution of International Law", Brussels Session 23th April 1936.

⁶Encyclopedie Dalloz du droit international, Vol.I, Librairie Dalloz, Paris, p.762 - William Bishop International Law, "Case and Materials", 1962, (pp. 210-211)

*"The political existence of the state is independent of recognition by the other states Even before its conservation, and

ดังนั้น หากจะพิจารณาสถานะรัฐของไต้หวันโดยยึดถือทฤษฎีบียันยันหรือประกาศจึงสามารถพิจารณาได้ว่าไต้หวันมีสถานะเป็นรัฐฯ หนึ่ง กล่าวคือ เมื่อไต้หวันมีองค์ประกอบที่สำคัญ

4 ประการดังที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญา Montevideo ปี ค.ศ. 1933 ข้อที่ 1 คือ

1. ดินแดนที่มีอาณาเขตกำหนดที่แน่นอน (Defined territory)
2. ประชากรซึ่งมีถิ่นที่อยู่อย่างถาวร (Permanent population)
3. รัฐบาล (Government)
4. เกราชและอธิปไตย (Independance and Sovereignty)*

ไต้หวันก็จะมีสถานะทางกฎหมายเป็น "รัฐ" ทั้งนี้ จะเห็นได้จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่จริงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 จนกระทั่งปัจจุบัน (1992) กล่าวคือ ไต้หวันมีดินแดนที่มีอาณาเขตที่สามารถกำหนดตัวได้แน่นอน มีประชากรซึ่งมีถิ่นที่อยู่อย่างถาวร** และที่สำคัญที่สุดคือมีรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพยิ่งในการบริหารและปกครองประชากรภายในดินแดนไต้หวัน รวมทั้งมีความสามารถ

(ต่อ) property, and consequently to organize it self as it seems fit , to iegislate upon its interests, administer its service, and to define the Jurisdiction and competence of its courts"

*บทบัญญัติข้อ 1 แห่งอนุสัญญา Montevideo ปี ค.ศ.1933 ได้นิยามคำว่า "รัฐ" ไว้ดังนี้ " The State as a person of international Law should passes the following qualification : a) permanent population, b) a defined territory, c) government, and d) capacity to enter into relations with other states.

**ปัจจุบันไต้หวันมีอาณาเขต 36,000 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรทั้งสิ้น 20.56 ล้านคน [The Economist Intelligence Unit. "Taiwan : Country Profile 1992-93." Annual Survey of Political and Economic Background (1992) p. 2.]

ในการบริหารกิจการต่างประเทศในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เป็นอิสระจากรัฐใด ๆ แม้แต่สาธารณรัฐประชาชนจีน อันแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกราชและมีอำนาจอธิปไตยของรัฐไต้หวัน เพียงแต่ในกรณีที่รัฐไต้หวันไม่ได้รับการรับรองและมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐใด อำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐไต้หวันกับรัฐที่ไม่ให้การรับรองอาจถูกจำกัดลง เนื่องจากหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญหลักหนึ่งคือหลักอำนาจอธิปไตย ดังนั้น หากรัฐใดไม่มีความประสงค์และแสดงเจตนาให้ความยินยอมโดยการให้การรับรอง รัฐไต้หวันก็ไม่สามารถที่จะบังคับให้รัฐนั้น ๆ มามีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับตนได้ ทั้งนี้ การรับรองนั้นอาจจะทำได้โดยไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันก็ได้ ก็จะมีผลแต่ถ้ามีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันเท่ากับการให้การรับรองแล้ว แต่อย่างไรก็ดีการที่บางประเทศให้การรับรองและมีความสัมพันธ์ทางการทูตในขณะนั้นนั้นมิได้มีผลเป็นการให้การรับรองรัฐไต้หวัน หากแต่ประเทศเหล่านั้นถือว่ารัฐบาลไต้หวันมีฐานะเป็นตัวแทนของจีน และความสัมพันธ์ทางการทูตที่มีต่อกันนั้นเป็นความสัมพันธ์กับรัฐจีน

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าไต้หวันมีสถานะเป็น "รัฐตามข้อเท็จจริง" ซึ่งมีอำนาจอธิปไตยตามกฎหมายภายในของตน แต่อำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะมีขึ้นอย่างมั่นคงได้ก็ต่อเมื่อรัฐไต้หวันได้รับการรับรองจากรัฐอื่น ๆ แล้วด้วย

นอกจากนี้ หากจะพิจารณาว่าไต้หวันไม่มีสถานะรัฐเพราะไม่ได้รับการรับรองรัฐจากรัฐอื่น ๆ ตามทฤษฎี Constitutive ผู้เขียนก็มีความเห็นว่าการพิจารณาดังกล่าวนั้น จะไม่เป็นการสอดคล้องกับความเป็นจริง กล่าวคือ รัฐที่ไม่ยอมให้การรับรองไม่อาจปฏิเสธความจริงได้ว่ารัฐที่ตนคัดค้านและไม่ให้การรับรองนั้นมีอยู่จริงในสังคมนระหว่างประเทศ และผู้เขียนยังเห็นว่าการใช้ทฤษฎีดังกล่าวนี้ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นในสังคมนระหว่างประเทศในปัจจุบันเพราะ

1. ทฤษฎี Constitutive นี้ เกิดขึ้นในสมัยที่เพิ่งมีการเริ่มต้นของสังคมนระหว่างประเทศในยุโรป ซึ่งในสมัยนั้นยังไม่มีรัฐเกิดขึ้นใหม่มากนักและสมาชิกในสังคมนระหว่างประเทศก็ยังมีจำนวนน้อย

2. การยึดถือทฤษฎีนี้เท่ากับเป็นการยอมรับว่า การเกิดของรัฐหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของอีกรัฐหนึ่งซึ่งไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น

3. ทฤษฎีนี้จะทำให้รัฐไม่สามารถดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เลย จนกว่า จะได้รับการรับรองจากรัฐนั้นก่อน เนื่องจากเมื่อไม่มีสถานะรัฐแล้วก็เท่ากับว่าสิ่งนั้นไม่ใช่บุคคล ระหว่างประเทศที่จะมีความสามารถในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้

แต่อย่างไรก็ตาม รัฐอื่นๆ ไม่มีหน้าที่ที่ต้องให้การรับรองรัฐใดรัฐหนึ่ง เพราะการรับรองรัฐเป็นการกระทำฝ่ายเดียวและเป็นสิทธิดุลพินิจของรัฐผู้ให้การรับรอง กล่าวโดยสรุป ก็คือ ใต้หวันมีสถานะเป็นรัฐตามทฤษฎี Declaratory เพียงแต่ถูกจำกัดความสามารถและอำนาจใน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับรัฐที่ไม่ได้รับการรับรองรัฐใต้หวันเท่านั้น^๖ และในการพิจารณาวิเคราะห์ ถึงสถานภาพของใต้หวัน ผู้เขียนมีความจำเป็นจะต้องกล่าวถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประสิทธิภาพใน การปกครองประเทศทั้งที่เกี่ยวกับกิจการภายในและระหว่างประเทศโดยสังเขปของรัฐบาลใต้หวัน (ในกรณีที่ใต้หวันไม่ได้รับการรับรองรัฐบาล) เพื่อที่จะทำให้สามารถมองเห็นสถานะอื่น ๆ ของ ใต้หวันด้วย

2.2 การรับรองรัฐบาล

สำหรับกรณีปัญหาเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของใต้หวันนั้น จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

^๖แต่อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาใต้หวันก็คือ ถึงแม้ว่าใต้หวันจะมี องค์ประกอบและความสามารถของความเป็นรัฐครบบริบูรณ์ดังกล่าว แต่ใต้หวันเอง (รวมทั้ง จีนแผ่นดินใหญ่) ก็ไม่ยอมรับว่าตนเป็นรัฐใต้หวันและยังยืนยันว่าตนคือจีน และรัฐบาลของตน ก็คือรัฐบาลจีนโดยถือว่าในโลกนี้มีเพียงจีนเดียว ดังนั้น จึงยังคง เป็นปัญหากฎหมายและปัญหา ข้อเท็จจริงอยู่ว่าใครระหว่างรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์และรัฐบาลจีนคณะชาติบนเกาะใต้หวัน จะเป็น รัฐบาลตัวแทนของประเทศจีน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาโดยอาศัยหลักกฎหมาย ระหว่างประเทศว่าด้วยการรับรองรัฐบาล

ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า เป็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับเรื่อง " การรับรองรัฐบาลจีน " (Recognition of government) เนื่องจากเป็นกรณีที่ทั้งรัฐบาลจีนคณะชาติบนเกาะไต้หวัน และรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์บนแผ่นดินใหญ่ ต่างก็อ้างความถูกต้องชอบธรรมของการเป็นรัฐบาลตัวแทนของจีนแต่เพียงรัฐบาลเดียว ดังนั้น ปัญหากฎหมายเบื้องต้นที่ต้องพิจารณาก็คือ รัฐบาลไต้หวันได้รับการรับรองรัฐบาลอันเป็นผลให้รัฐบาลไต้หวันมีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนของจีนหรือไม่ นอกจากนี้ ผู้เขียนยังจะได้พิจารณาถึงสถานภาพอื่นๆ ของไต้หวัน ดังที่ปรากฏจากข้อเท็จจริงและตามความเป็นจริง (Fact) อีกด้วย

การรับรองรัฐหรือรัฐบาลนั้นเป็นการกระทำทางการเมืองของฝ่ายที่ให้การรับรอง และผู้ที่มีสิทธิให้การรับรองตามกฎหมายระหว่างประเทศได้นั้นได้แก่ บุคคลระหว่างประเทศ คือ

1. รัฐ
2. องค์การระหว่างประเทศ

เมื่อบุคคลระหว่างประเทศใด ยอมรับผลทางกฎหมายของการกำเนิดของรัฐ หรือรัฐบาล บุคคลระหว่างประเทศนั้นก็แสดงเจตนายอมเข้าผูกพันด้วยโดยการให้การรับรอง สำหรับการรับรองรัฐบาลนั้นจะมีผลเป็นการประกาศให้นานาชาติทราบถึงสถานภาพของรัฐบาลที่ได้รับการรับรอง โดยทั่วไปอันจะเห็นได้จากแนวปฏิบัติของรัฐ (State Practice) เกี่ยวกับการพิจารณาให้การรับรองนั้นมีข้อพิจารณาเบื้องต้นสองประการ คือ เมื่อเกิดมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลภายในรัฐโดยผลจากการปฏิวัติหรือวิธีนอกกฎหมายประการหนึ่ง และรัฐบาลปฏิวัตินั้นสามารถควบคุมและใช้อำนาจบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพหรืออีกประการหนึ่ง

ในอดีตนั้นได้มีอยู่ยุคหนึ่งซึ่งรัฐต่าง ๆ ได้ถือแนวปฏิบัติว่า ยินดีรับรองรัฐบาลใหม่ทันทีที่รัฐบาลนั้นได้ปกครองประเทศตามความเป็นจริง และพร้อมที่จะปฏิบัติตามพันธะระหว่างประเทศ กล่าวคือ เงื่อนไขที่จำเป็นก่อนการตัดสินใจให้การรับรองแก่รัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่ง ก็คือ รัฐบาลใหม่นั้นต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า รัฐบาลของตนนั้นเป็นตัวแทนของ "ความปรารถนาของชาติที่แสดงออกมาชัดเจน" นั่นคือ รัฐต่าง ๆ จะพิจารณาให้การรับรองโดยยึดหลักการว่าด้วย

ประสิทธิภาพของรัฐบาล (Doctrine effectiveness) โดยค่านึงว่ารัฐบาลนั้นสามารถควบคุมกิจการภายในของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศได้หรือไม่เป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันการรับรองได้เปลี่ยนลักษณะไปแล้วนั่นคือรัฐต่างๆ จะพิจารณาให้การรับรองรัฐบาลโดยพิจารณาจากผลประโยชน์ทางการเมืองมิใช่จากองค์ประกอบทางกฎหมาย แต่เพียงอย่างเดียว กล่าวคือ เนื่องจากการให้การรับรองรัฐบาลนั้นเป็นสิทธิของรัฐผู้ให้การรับรองว่าจะให้การรับรองแก่ใครหรือไม่ ดังนั้น ในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งการแข่งขันทางเศรษฐกิจ รัฐต่าง ๆ จึงมักอาศัยการให้หรือไม่ให้การรับรองนี้เป็นเครื่องมือหรืออาวุธในการเมือง เพื่อใช้บังคับให้รัฐบาลใหม่ให้ผลประโยชน์บางประการตามคำร้องขอของรัฐที่จะรับรอง ลักษณะทางการเมืองของการรับรองนี้ทำให้รัฐต่าง ๆ ใช้การเมืองเป็นเงื่อนไขในการชี้แนวทางกฎหมายของการพิจารณาให้การรับรอง และเป็นเหตุที่ทำให้เรื่องการรับรองนั้นเป็นเรื่องยาก เนื่องจาก ขณะนี้ยังไม่มีองค์การใดทำหน้าที่เป็นองค์การกลางของประชาคมโลกที่มีอำนาจตัดสินเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ว่าอะไรคือรัฐ และอะไรคือรัฐบาลที่มีความสามารถในการควบคุมบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิดุลพินิจของรัฐดังกล่าวอาจจะถูกจำกัดได้ในบางกรณีเช่น ข้อมติที่มีผลผูกมัดที่ออกโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ นอกจากนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าถึงแม้รัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่งจะไม่ได้รับการรับรอง แต่ก็มิได้หมายความว่า การกระทำของรัฐบาลนั้นจะไม่สามารถมีผลทางกฎหมายและทางการเมืองได้เลย ดังที่จะเห็นได้ชัดเจนจากกรณีของรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์กับรัฐบาลจีนไต้หวัน ที่ต่างฝ่ายต่างก็ไม่ให้การรับรองรัฐบาลของอีกฝ่ายหนึ่ง (Non-recognition) แต่การไม่ได้รับการรับรองดังกล่าวก็ไม่ได้หมายความว่า การกระทำของแต่ละฝ่ายจะไม่มีผลในทางกฎหมายหรือทางการเมืองระหว่างประเทศเลย ทั้งนี้ ดังจะให้เห็นจากประวัติความเป็นมาดังได้กล่าวแล้วว่า รัฐต่าง ๆ ไม่ได้พิจารณาให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันโดยอาศัยหลักว่าด้วยประสิทธิภาพของรัฐบาลแต่อย่างใด แต่ไม่ว่ารัฐผู้ให้จะอาศัยหลักใดในการพิจารณาหรือไม่อย่างไรก็ตาม หากแต่ความสำคัญอยู่ที่เมื่อรัฐใดให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันก็จะก่อให้เกิดผลทางกฎหมายสำหรับไต้หวันคือ รัฐบาลไต้หวันจะมีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนของจีน

สำหรับเหตุผลที่รัฐบาลไต้หวันใช้เป็นข้ออ้างเพื่อเรียกร้องการสนับสนุนจากรัฐอื่น ๆ ใน

การเป็นรัฐบาลของประเทศจีนนั้นคือ ฝ่ายรัฐบาลไต้หวันให้เหตุผลว่ารัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือจีนคอมมิวนิสต์นั้น เป็นรัฐบาลที่ได้อำนาจมาอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะขัดต่อวิถีทางของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ รัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์เป็นรัฐบาลที่เกิดขึ้นจากการผลของปฏิวัติโดยการใช้อำนาจภายในประเทศ และรัฐบาลเดิมคือรัฐบาลสาธารณรัฐจีน (ก่อนถูกขับออกจากแผ่นดินใหญ่) ก็ยังคงเป็นรัฐบาลที่มีความสามารถในการปกครองประเทศได้อยู่ไม่ได้ถูกล้มล้างไปแต่อย่างใด เพียงแต่อพยพมาตั้งรัฐบาลชั่วคราวอยู่บนเกาะไต้หวัน และสถาปนากรุงไทเป (Taipei) เป็นเมืองหลวงชั่วคราว สำหรับการปฏิบัติงานและภารกิจเพื่อรอเวลาที่จะกลับไปยึดครองและใช้อำนาจปกครองบนแผ่นดินใหญ่อีกครั้งเท่านั้น หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ รัฐบาลสาธารณรัฐจีนถือว่ารัฐบาลของตนนั้นยังคงอยู่ ดังนั้นจึงเท่ากับว่าการปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในขณะนั้นจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ยังไม่ประสบความสำเร็จอันจะนำมาซึ่งอำนาจในการจัดตั้งรัฐบาลใหม่แทนได้

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีข้อสังเกตบางประการ คือ

1. เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่ารัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ ที่ปกครองจีนแผ่นดินใหญ่อยู่ในขณะนี้ เป็นฝ่ายที่มีอำนาจบริหารที่แท้จริงบนผืนแผ่นดินใหญ่จีนซึ่งเป็นดินแดนที่มีพลเมืองอยู่ในความปกครองถึงกว่าสองพันล้านคนหรือเท่ากับจำนวนประชากร 1/4 ของประชากรในโลก นอกจากนั้น รัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ยังเป็นรัฐบาลที่มีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งทางการค้า และวัฒนธรรมกับประเทศต่าง ๆ อีก กว่า 100 ประเทศ โดยมีการขยายความร่วมมือระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้ง ยังมีความสัมพันธ์ทางการทูตและกงสุลกับรัฐส่วนใหญ่ในประชาคมระหว่างประเทศ

2. ในขณะที่รัฐบาลไต้หวันสามารถใช้อำนาจปกครองสาธารณรัฐจีน ซึ่งรวมถึงเกาะไต้หวัน (The Island of Taiwan) หมู่เกาะเปงชู (Penghu) หมู่เกาะจินเมน หมู่เกาะมัดสุ (Matsu) และหมู่เกาะปราตัส (ตุงซา) และหมู่เกาะสปาดลี (หนานซา) (The Pratas and Spratly Island) และมีประชากรที่อยู่ภายใต้การปกครองเพียงยี่สิบกว่าล้านคนเท่านั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบด้านประมาณแล้วก็นับว่ามีปริมาณน้อยกว่าของจีนคอมมิวนิสต์มาก นอกจากนี้

สถานภาพทางการเมืองระหว่างประเทศของรัฐบาลไต้หวันนั้นก็ต่อยกว่าจีนแผ่นดินใหญ่มาก เพราะปัจจุบันนี้มีเพียง 29 ประเทศเท่านั้นที่ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันอย่างเป็นทางการ⁷

กล่าวโดยสรุปก็คือ ไต้หวันจะได้รับการรับรองจากประเทศต่าง ๆ ที่ไม่ได้ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันดังเช่น "ตัวตน" (entity) หนึ่งเพราะ

1. เนื่องจากทั้งจีนแผ่นดินใหญ่และไต้หวัน รวมทั้งนานาประเทศ บิดีถ่มินินบาย "จีนเดียว" และประเทศส่วนใหญ่ก็ให้การรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ว่าเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนของประเทศจีน อันเป็นผลให้รัฐบาลไต้หวันไม่มีสถานภาพเป็นรัฐบาลตัวแทนของประเทศจีน

2. ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีอยู่อีก 29 ประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวัน อันเป็นผลให้รัฐบาลไต้หวันมีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นรัฐบาลตัวแทนของประเทศจีน

3. บรรดาประเทศที่ไม่ได้รับรองรัฐบาลไต้หวันนั้น ต่างก็มีความประสงค์ที่จะให้ไต้หวันประกาศแยกตัวออกจากจีนเป็น "รัฐไต้หวัน" แต่ทั้งไต้หวันและจีนแผ่นดินใหญ่ต่างก็คัดค้านความคิดนี้ รวมทั้ง ความคิดและข้อเสนอใด ๆ ที่จะทำให้เกิดมี "สองจีน" หรือ "หนึ่งจีน" "หนึ่งไต้หวัน"

4. อันเนื่องมาจากประสิทธิภาพของรัฐบาลไต้หวันและความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจของไต้หวัน ทำให้ประเทศต่าง ๆ ที่แม้จะไม่ได้รับรองรัฐบาลไต้หวันแต่ก็ล้วนต้องการที่จะติดต่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจและการค้ากับไต้หวันทั้งสิ้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการไม่รับรองนี้จะมีความหมายว่า ประเทศนั้นไม่ต้องการคบค้าสมาคมหรือมีความสัมพันธ์กับรัฐหรือรัฐบาลที่ตน

⁷ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจและการค้าไทเป (Taipei Economic and Trade Office), (1992).

ไม่ให้การรับรองนั้น แต่สำหรับกรณีของการไม่รับรองรัฐบาลไต้หวันมิได้เป็นเช่นนั้น ในทางตรงกันข้ามประเทศส่วนใหญ่เหล่านี้มีความประสงค์ที่จะมีความสัมพันธ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจและการค้ากับไต้หวันมากเสียยิ่งกว่าจีนแผ่นดินใหญ่เสียอีก แต่เนื่องจากเหตุผลทางการเมืองอันทำให้รัฐต่าง ๆ ตัดสินใจให้การรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์โดยใช้เงื่อนไขทางการเมืองเป็นเครื่องชี้นำการตัดสินใจทางกฎหมาย ทำให้รัฐเหล่านี้หาทางออกเพื่อที่จะสามารถมีความสัมพันธ์กับไต้หวันได้ดั้งเดิมและในขณะเดียวกัน ก็เพื่อที่จะไม่ทำให้กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างรัฐเหล่านี้กับสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการพิจารณาสถานะภาพของไต้หวันดังเช่นตัวคนหนึ่งในสังคมระหว่างประเทศ ซึ่งมีความสามารถในการมีสิทธิและหน้าที่บางประการเทียบเท่ากับรัฐ ๆ หนึ่งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับรัฐอื่น ๆ และเพื่อที่จะได้เข้าใจและมองเห็นภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นของสถานะภาพของไต้หวัน ผู้เขียนจึงจะได้ขอก้าวโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป โดยจะได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างไต้หวันกับรัฐต่าง ๆ โดยจะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับรัฐที่ไม่ได้ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวัน เพราะในกรณีที่รัฐใดให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันสถานะภาพของรัฐไต้หวันก็มีความมั่นคงและแน่นอนสำหรับรัฐนั้นอยู่แล้ว

5. แต่อย่างไรก็ตาม หากจะพิจารณาออกเหนือไปจากองค์ประกอบในด้านปริมาณดังกล่าวแล้ว ในด้านคุณภาพนั้นก็เป็นที่น่าประจักษ์ชัดเจนสำหรับชาวโลกว่า รัฐบาลสาธารณรัฐจีนหรือจีนไต้หวันกลับเป็นรัฐบาลที่สามารถปกครองให้ประชากรของตนกินดีอยู่ดี มีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าอย่างมากทางเศรษฐกิจ จนเกินกว่าที่จีนแผ่นดินใหญ่จะสามารถตามทันได้โดยง่าย* ปัจจุบันไต้หวันกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจผู้มีปริมาณการค้าระหว่างประเทศมากเป็นอันดับที่ 13 และมีเงินทุนสำรองต่างประเทศ (Foreign Exchange Reserves) มากที่สุดในโลก⁸

*ความเจริญรุ่งเรืองและการพัฒนาทางเศรษฐกิจของไต้หวันนั้น มีมากพอที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศด้อยพัฒนาทั้งในแถบเอเชีย-แปซิฟิก ละตินอเมริกาและอาฟริกาใต้ ซึ่งทั้งนี้ก็รวมถึงประเทศไทยด้วย

⁸The Economist Intelligence Unit. " Taiwan : Country Profile

ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้เอง ที่ทำให้ปัญหาไต้หวันมีลักษณะที่พิเศษดังกล่าว และเป็นสาเหตุที่ทำให้ นานาประเทศมองไต้หวันแตกต่างกันออกไป (ดังจะได้กล่าวโดยต่อไป)

6. ถึงกระนั้นก็ตาม เมื่อมองย้อนหลังไปในสมัยที่ยังไม่เกิดเป็นปัญหาสองจีน (ก่อนปี ค.ศ. 1949) ในสมัยที่รัฐบาลจีนคณะชาติกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนทำการสู้รบเป็นสงครามกลางเมืองกันอยู่บนแผ่นดินใหญ่นั้น น่าจะวิเคราะห์ได้ว่ารัฐบาลจีนคณะชาตินั้นขาดประสิทธิภาพในการใช้อำนาจปกครองและบริหารประเทศในขณะนั้น เพราะไม่สามารถปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์จีนและปล่อยให้สงครามกลางเมืองเกิดขึ้นภายในประเทศเป็นเวลายาวนานถึง 28 ปี และเมื่อรัฐบาลจีนคณะชาติเป็นฝ่ายแพ้ในสงครามดังกล่าวแล้ว ย่อมแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลจีนคณะชาติไม่มีประสิทธิภาพในการใช้อำนาจในการปกครองประเทศจีน

แต่อย่างไรก็ตาม ดังได้กล่าวแล้วว่าการพิจารณาให้การรับรองแก่รัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของไต้หวันนั้น รัฐต่าง ๆ ได้พิจารณาโดยอาศัยผลประโยชน์ทางการเมืองเป็นเครื่องชี้นำทั้งสิ้น ดังนั้นสถานะทางกฎหมายของไต้หวันในสายตาของรัฐต่าง ๆ จึงแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละรัฐในประชาคมระหว่างประเทศ

2.3 สถานภาพทางกฎหมายของไต้หวันกับประเทศที่รับรองรัฐบาลไต้หวัน

ในกฎหมายระหว่างประเทศนั้น การที่รัฐหนึ่งให้การรับรองรัฐบาลของอีกรัฐหนึ่งย่อมมีผลทางกฎหมาย ทำให้รัฐบาลที่ได้รับการรับรองนั้นเป็นรัฐบาลที่ชอบธรรมตามกฎหมายสำหรับรัฐที่ให้การรับรอง ดังนั้น หากประเทศใดให้การรับรองรัฐบาลจีนคณะชาติหรือรัฐบาลไต้หวันว่าเป็นรัฐบาลโดยชอบตามกฎหมายแต่เพียงรัฐบาลเดียวของประเทศจีน สำหรับรัฐที่ให้การรับรองเช่นนั้น ไต้หวันก็จะมีสถานภาพทางกฎหมายตามกฎหมายระหว่างประเทศเป็น "รัฐบาลที่ถูกต้อง

(ต่อ) 1992-93 " Annual Survey of Political and Economic Background , (1992).

และเป็นตัวแทนของประเทศจีน" มีสิทธิและหน้าที่ดังเช่นรัฐอธิปไตยทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในอันที่จะเปิดความสัมพันธ์ทางการทูต (Diplomatic Relations) ต่อกัน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้น ของความสัมพันธ์ในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป เพราะคามกฎหมายระหว่างประเทศรัฐเท่านั้นที่จะมี ความสัมพันธ์ทางการทูตได้ ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะเป็นการสนองตอบต่อนโยบายทางการเมืองระหว่าง ประเทศของคน ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลไต้หวันมีสถานภาพทางกฎหมายเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็น ตัวแทนของจีนสำหรับ 29 รัฐ ที่ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันอย่างเป็นทางการ (Official Recognition) มีการเจริญความสัมพันธ์ทางการทูตโดยมีสถานทูตระหว่างไต้หวันกับทั้ง 29 รัฐ โดยไต้หวันใช้ชื่ออย่างเป็นทางการว่า "สถานทูตสาธารณรัฐจีน" (The Embassy of Republic of China) นอกจากนี้ ยังมีรัฐอีก 4 รัฐที่ยินยอมให้ไต้หวันตั้ง "สถานกงสุล" (Consulate general) ไต้หวันรวมทั้งสิ้น 5 แห่ง* อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีข้อสังเกตอยู่ สองประการเกี่ยวกับพิจารณาตัดสินใจของรัฐต่าง ๆ ที่ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวัน คือ

1. รัฐต่าง ๆ ทั้ง 29 รัฐที่ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันอย่างเป็นทางการนั้นล้วนเป็น รัฐเล็ก ๆ และยากจนทั้งสิ้น
2. ดังนั้น จึงน่าจะพิจารณาได้ว่ารัฐเหล่านี้ไม่ได้พิจารณาให้การรับรองรัฐบาลไต้หวัน โดยอาศัยหลักกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นเพราะประเทศเหล่านี้ต้องการผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจจากไต้หวันกล่าวคือ เนื่องจากไต้หวันมีความเจริญมั่งคั่งและร่ำรวยสามารถที่จะให้ ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศของตนได้มากกว่าจีนแผ่นดินใหญ่ ดังนั้น หลักประสิทธิภาพ ของรัฐบาลที่เป็นหลักสำคัญที่ได้รับการยอมรับและยึดถือได้ว่าเป็นเพียง "ข้ออ้าง" ของรัฐที่จะให้ การรับรองเท่านั้น ยกตัวอย่าง เช่น ประเทศไลบีเรีย เบลีซ กินี-บิโซ และ เกรนาดา ซึ่งยอมถอนการรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ แล้วเปลี่ยนมาให้การรับรองและสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐบาลไต้หวันแทน โดยประเทศทั้งสิ้นก็ไม่ได้มีปัญหาขัดแย้งหรือโกรธเคืองใดๆ กับรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์เลย เป็นต้น⁹

*ดูรายชื่อประเทศที่ภาคผนวก ก

⁹รังสี ชันโสภา, ไต้หวัน, หน้า 260.

แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะรัฐดังกล่าวจะมีขนาดเล็กและยากจนเพียงใดก็ไม่เป็นปัญหาสำหรับการที่จะถูกจำกัดความสามารถในการแสดงเจตนาตามกฎหมายระหว่างประเทศ และเมื่อรัฐเหล่านี้ได้แสดงเจตนาให้การรับรองรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่งแล้ว รัฐบาลนั้นก็จะมีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลโดยชอบของรัฐนั้น ๆ ดังนั้น ผลทางกฎหมายของการรับรองรัฐบาลไต้หวันก็คือรัฐบาลไต้หวันมีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลที่ถูกต้อง และเป็นตัวแทนของประเทศจีนแค่เพียงรัฐบาลเดียวสำหรับ 29 รัฐนั้น และมีสิทธิเต็มทีในอาณาเขตประเทศจีนทั้งหมดและมีสิทธิในฐานะตัวแทนรัฐจีนในการทำสนธิสัญญาและติดต่อกับรัฐอื่นๆ ได้เต็มที่เหมือนรัฐเอกราชอื่นๆ ข้อสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับสิทธิข้างต้นคือ ถึงแม้ว่าตามกฎหมายระหว่างประเทศรัฐบาลไต้หวันจะมีสิทธิโดยสมบูรณ์ในฐานะตัวแทนของรัฐจีน รวมทั้ง มีสิทธิและอำนาจในการทำสนธิสัญญา หรือข้อตกลงระหว่างประเทศผูกพันตนเองเป็นสิทธิอธิปไตยภายนอกกับรัฐที่ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้ว รัฐบาลไต้หวันก็ไม่สามารถใช้อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนจีนในอาณาเขตที่อยู่ภายใต้การปกครองของจีนคอมมิวนิสต์หรือที่เรียกว่าจีนแผ่นดินใหญ่ได้ อีกทั้ง ไม่สามารถที่จะทำสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศกับรัฐใด เพื่อให้มีผลถึงจีนแผ่นดินใหญ่ได้ เช่น รัฐบาลไต้หวันไม่สามารถที่จะทำสนธิสัญญายกดินแดน ให้เช่า หรือจำกัดเอกราชของจีนแผ่นดินใหญ่ต่อรัฐใด ๆ ที่ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันได้ ทั้งนี้ เพราะตามความเป็นจริงแล้ว รัฐบาลไต้หวัน ไม่สามารถใช้อำนาจในการปกครองเหนือดินแดนและประชาชนที่นั่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญคือไต้หวันไม่เคยอ้างหรือต้องการเช่นนั้นเลย

2.4 สถานภาพทางกฎหมายของไต้หวันกับประเทศที่ไม่รับรองรัฐบาลไต้หวัน

2.4.1 เหตุผลของการไม่ได้รับการรับรองรัฐบาลของไต้หวันในฐานะตัวแทนของจีน

เนื่องจาก สงครามกลางเมืองระหว่างรัฐบาลจีนคณะชาติเมื่อครั้งที่ปกครองจีนแผ่นดินใหญ่กับพรรคคอมมิวนิสต์จีน อันเป็นผลให้รัฐบาลจีนคณะชาติถูกขับเพราะพ่ายแพ้แก่พรรคคอมมิวนิสต์จีนดังกล่าวในปี ค.ศ. 1949 หลังจากนั้นปรากฏว่าจีนทั้งสองฝ่ายต่างตั้งตัวเป็นใหญ่ในดินแดนของแต่ละฟากของช่องแคบไต้หวัน โดยต่างก็ยังคงอ้างว่าตนเป็นรัฐบาลที่เป็นตัวแทนแต่เพียงรัฐบาลเดียวของจีน ดังนั้น จึงเกิดเป็นปัญหาและความจำเป็นสำหรับรัฐต่างๆ ที่ประสงค์ที่จะมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับจีน ในอันที่จะต้องพิจารณาเลือกรับรองรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่ง ระหว่างรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนบนแผ่นดินใหญ่กับรัฐบาลจีนคณะชาติบนเกาะไต้หวันว่ามีสถานะทางกฎหมายสำหรับรัฐที่ให้การรับรองเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนของจีน โดยในปี ค.ศ. 1950 สหราชอาณาจักรอังกฤษเป็นประเทศแรกในประชาคมระหว่างประเทศที่ประกาศรับรองรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีน แต่อย่างไรก็ตาม ในสมัยนั้นเนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจของค่ายโลกเสรีทำให้การตัดสินใจ และนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกามีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศของชาติอื่น ๆ ในโลกเป็นส่วนใหญ่ด้วย ดังนั้น รัฐบาลจีนคณะชาติจึงยังคงได้รับการรับรองจากประเทศส่วนใหญ่ในโลกรวม ทั้งองค์กรระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในโลกคือ องค์กรสหประชาชาติ (United Nations) จนกระทั่ง ไต้หวันต้องสูญเสียที่นั่งในองค์กรสหประชาชาติ ให้แก่สาธารณรัฐประชาชนจีนหรือจีนคอมมิวนิสต์ ในปี ค.ศ. 1971 โดยผลของข้อมติสมัชชาใหญ่ที่ 2758 อันเป็นผลให้ไต้หวันขาดจากสมาชิกภาพขององค์กรสหประชาชาติเนื่องจากไต้หวันประกาศถอนตัวนับแต่เวลานั้น ยิ่งไปกว่านั้น สถานภาพของไต้หวันยังสับสน ไม่มั่นคง และไม่แน่นอนยิ่งขึ้นเมื่อประเทศมหาอำนาจของโลกคือสหรัฐ ฯ ได้ประกาศถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวัน (De-recognition of Government) ในปี ค.ศ. 1978 ในสมัยของประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ (Jimmy Carter) เหตุการณ์สำคัญทั้งสองครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นวิกฤตการณ์ที่รุนแรงที่สุดของไต้หวันเพราะส่งผลให้ประเทศส่วนใหญ่ในโลกที่เคยให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันต่างพากันถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวัน แล้วเปลี่ยนไปให้การรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์แทน ทั้งนี้รวมทั้งประเทศไทยด้วย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเหตุผลของการไม่รับรองและการถอนการรับรองรัฐบาลได้ทันทันนั้นมีสาเหตุมาจากการที่รัฐต่าง ๆ พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยอาศัยเงื่อนไขทางการเมืองเป็นเครื่องชี้นำในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลทางกฎหมาย ซึ่งเงื่อนไขทางการเมืองที่สำคัญที่สุดสำหรับกรณีนี้เห็นจะได้แก่อิทธิพลทางการเมืองการทหารของสาธารณรัฐประชาชนจีน (จะกล่าวโดยละเอียดในบทต่อไป)

2.4.2 ความจำเป็นในการรับรองรัฐบาลตามกฎหมายระหว่างประเทศ

โดยปกติ การรับรองรัฐเกิดใหม่เท่ากับเป็นการรับรองรัฐบาลของรัฐใหม่ในขณะนั้นไปในตัวด้วย เนื่องจากคุณสมบัติของความเป็นรัฐข้อหนึ่งคือการมีรัฐบาลปกครองในดินแดน เมื่อมีการยอมรับว่าองค์ภาวะหนึ่ง (ซึ่งมีคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ อาทิ มีประชากร มีดินแดน มีความสามารถที่จะมีความสัมพันธ์กับรัฐอื่น ความเป็นอิสระภาพ เป็นต้น โดยครบถ้วน) มีสถานภาพในฐานะที่เป็นบุคคลระหว่างประเทศ (subject of international law)¹² ผลที่ตามมาก็คือ สถานภาพของรัฐบาลองค์ภาวะนั้นก็ได้รับการยอมรับหรือรับรองไปโดยปริยายด้วย ในประชาคมระหว่างประเทศการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในรัฐที่มีสถานภาพเป็นรัฐอยู่ก่อนแล้วเป็นเรื่องปกติวิสัยและเกิดขึ้นได้เสมอ ๆ เนื่องจากรัฐบาลคือกลุ่มบุคคลที่เข้ามาปกครองและบริหารราชการแผ่นดินของประเทศตามวาระและตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลนั้นถ้าเป็นไปตามครรลองของกฎหมายภายในก็ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการรับรองรัฐบาล กล่าวคือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลรัฐหรือรัฐบาลอื่น ๆ ก็ไม่มีความจำเป็นต้องแสดงท่าทีหรือยอมรับรัฐบาลใหม่อีกเพียงแต่มีการติดต่อกันตามปกติ ก็เป็นการเพียงพอและเสมือนเป็นการรับรองไปในตัว แต่ปัญหาเรื่องการรับรองรัฐบาลที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากและสลับซับซ้อนโดยทั่วไป จะเกิดในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยวิถีทางที่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญของรัฐนั้น เช่น การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยการ

¹²A.C. Budu. "Recognition of Revolutionary Authorities : Law and Practice of States." International and Comparative Law Quarterly 27 (January 1978) : 18,27 .

ปฏิวัติ รัฐประหาร เป็นต้น และเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในสถานการณ์เช่นนี้ การให้การรับรองรัฐบาลใหม่ก็จะต้องมีความจำเป็นเพราะจะเป็นการทำให้เกิดความต่อเนื่องทางกฎหมายตามเดิมนั่นเอง

นอกจากนี้ ความจำเป็นในการรับรองรัฐบาลอาจจะเกิดขึ้นได้ในกรณีที่เกิดสงครามกลางเมืองที่มีลักษณะยืดเยื้อไม่ยุติลงง่าย ๆ และต่างฝ่ายต่างก็สามารถควบคุมพื้นที่และปกครองดินแดนแต่ละส่วนของรัฐนั้นได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ ในกรณีเช่นนี้ รัฐอื่น ๆ อาจจำเป็นที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการให้การรับรองฝ่ายที่ควบคุมแต่ละส่วนนั้น เพื่อที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของคนชาติและรัฐตน และเพื่อเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีรัฐบาลจีนทั้งสองฝ่ายนั้นยังเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเพราะต่างก็เป็นรัฐบาลที่สามารถควบคุมพื้นที่ และปกครองดินแดนในส่วนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในความเป็นจริง อีกทั้งต่างก็ยังคงอ้างว่าตนเป็นตัวแทนของประเทศจีนทั้งหมดอีกด้วย

สำหรับกรณีของการรับรองว่าใครจะเป็นตัวแทนของประเทศจีนนั้น ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว รัฐบาลจีนคณะชาติสามารถใช้อำนาจปกครองเหนือดินแดนและประชาชนแต่เพียงในอาณาเขตเกาะไต้หวันและเกาะเล็กเกาะน้อยบริเวณใกล้เคียง ๆ นั้นเท่านั้น อีกทั้งยังคงยืนยันที่จะรวมประเทศจีนให้เป็นหนึ่งเดียวภายใต้การปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย โดยมีรัฐบาลจีนคณะชาติเป็นผู้นำแต่อย่างไรก็ดี หลัก "เจตนา" และหลัก "กำหนดใจตนเอง" ก็ยังคงเป็นหลักที่ได้รับการเคารพและยอมรับอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้น เมื่อรัฐบาลจีนทั้งสองฝ่ายต่างก็ยังคงยืนยันเจตนาร่วมกันที่จะมีเพียงจีนเดียว ความจำเป็นในการรับรองรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่งจึงเป็นสิ่งที่ยากที่จะหลีกเลี่ยงเพราะถึงอย่างไรก็ตาม ประชาคมโลกก็คงที่จะเพิกเฉยต่อข้อเท็จจริงและความจริงดังกล่าวมิได้ เพราะอย่างน้อยก็เพื่อประโยชน์ของรัฐผู้ให้การรับรอง เช่น ประโยชน์ในเรื่องของความคุ้มกันคนชาติของรัฐตนฯ เป็นต้น

นอกจากนี้ การที่รัฐส่วนใหญ่มักจะใช้ข้อพิจารณาในทางการเมืองมาเป็นเครื่องมือและเงื่อนไขในการชี้ว่าอันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในเรื่องการรับรองอยู่เนื่อง ๆ ทำให้เกิดเป็น

ปัญหาที่ยุ่งยากและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นไปอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องของการพิจารณาผลทางกฎหมายของการรับรองเมื่อมีการไม่ยอมให้มีการรับรองเป็นระยะเวลาาน แต่มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องติดต่อกับรัฐบาลที่ไม่ได้ให้การรับรอง ดังนี้ จึงเกิดสถานการณ์ที่ออกจะขัดต่อความเป็นจริงอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการติดต่อกับรัฐบาลไต้หวัน

2.4.3 ผลทางกฎหมายของการไม่ได้รับการรับรองจากรัฐบาล

โดยปกติเมื่อรัฐบาลของรัฐใดรัฐหนึ่งไม่ได้รับการรับรองจากรัฐอื่น รัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองนั้น ก็จะไม่มีความสัมพันธ์ทางกฎหมายตามกฎหมายระหว่างประเทศเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนของรัฐนั้นสำหรับรัฐที่ไม่ให้การรับรอง และรัฐที่ไม่ให้การรับรองรัฐบาลนั้นก็จะติดต่อกับรัฐอื่นที่มีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับอีกรัฐบาลหนึ่ง ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ตนได้แสดงเจตนาไม่ว่าจะโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายก็ตามให้การรับรอง ดังนั้น หากรัฐใดไม่รับรองรัฐบาลไต้หวันว่าเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นรัฐบาลตัวแทนของประเทศจีน " รัฐบาลไต้หวัน " ก็ไม่มีสถานะตามกฎหมายระหว่างประเทศในความสัมพันธ์กับรัฐที่ไม่ให้การรับรอง ส่วน " ดินแดนไต้หวัน " จะมีสถานะอย่างไรจะได้อีกโดยละเอียดต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจาก (จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่) จะเห็นได้ว่า สถานภาพของรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองดังเช่นรัฐบาลไต้หวัน ก็ไม่ใช่ว่าจะไม่ได้รับการยอมรับเสียเลย ทั้งนี้ โดยจะเห็นได้จากตัวอย่างที่รัฐต่าง ๆ ได้มีการติดต่อกับรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองอยู่เสมอแม้จะไม่เป็นทางการก็ตาม หรือมีการตกลงทางการค้า เศรษฐกิจ ฯลฯ ดังเช่นก่อนที่สหรัฐอเมริกาจะให้การรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกาได้มีการติดต่อกับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างกว้างขวาง เช่น มีการแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬา (Ping-Pong diplomacy) ซึ่งกันและกัน ฯลฯ เป็นต้น ดังนั้น สถานภาพของรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรอง แต่สามารถมีการควบคุมที่มีประสิทธิผลเหนือดินแดนทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ของประเทศ และการควบคุมนั้นมีลักษณะถาวร จึงควรจะได้มีการยอมรับจากรัฐอื่น ๆ ซึ่งไม่ให้การรับรองใน

ระดับหนึ่ง แม้จะไม่เท่าเทียมกับรัฐบาลที่ได้รับการรับรองก็ตาม*

และในทำนองเดียวกัน เมื่อสหรัฐอเมริกาเปลี่ยนไปให้การรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี ค.ศ. 1978 แล้ว สหรัฐอเมริกาก็ยังมีความสัมพันธ์กับไต้หวันอย่างแน่นแฟ้น ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางการทหาร การเมือง เศรษฐกิจ การค้า และวัฒนธรรม (โปรคดูรายละเอียดยกในข้อที่ 3) รวมทั้ง รัฐบาลไต้หวันนั้นมิได้เป็นเพียงคณะบุคคลที่รวมตัวกันเพื่อต่อต้านรัฐบาลที่ได้รับการรับรองในรัฐจีนเท่านั้น แต่รัฐบาลไต้หวันเป็นรัฐบาลที่สามารถควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพเหนือดินแดนและประชากรไต้หวัน ถึงแม้ว่า ดินแดน และประชากรที่อยู่ใต้นาจอปกครองของรัฐบาลไต้หวันจะไม่ได้เป็นจำนวนส่วนใหญ่ของจีนก็ตาม ดังนั้น สถานภาพของรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองดังเช่นรัฐบาลไต้หวัน จึงสมควรที่จะได้รับการยอมรับจากรัฐอื่น ๆ ที่ไม่ได้ให้การรับรองในระดับหนึ่งแม้จะไม่เท่าเทียมกับรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ตาม ส่วนระดับของการยอมรับนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไต้หวันกับรัฐอื่น ๆ ซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป

ตามความเห็นของผู้พิพากษาในคดีทีโนโก บ่อมแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลที่ไม่ได้รับการ

*ในคดีทีโนโก (Tinoco Arbitration) ผู้พิพากษาแทฟท์ (Taft) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสถานะของรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองดังนี้คือ การไม่ให้การรับรองซึ่งอ้างว่าคนมีสภาพเป็นรัฐบาลของรัฐโดยปกติคือ พยานหลักฐานที่แสดงว่ารัฐดังกล่าวยังไม่สามารถมีความเป็นอิสระ และมีการควบคุมถึงขนาดที่กฎหมายระหว่างประเทศจะถือว่าเป็นรัฐบาลที่เป็นตัวแทนของรัฐ แต่เมื่อการไม่ให้การรับรองเป็นผลมาจากการพิจารณาลักษณะการเกิดของรัฐบาลซึ่งไม่มีความชอบธรรม หรือไม่เป็นการปกติโดยไม่คำนึงถึงอธิปไตยโดยพฤตินัย และการควบคุมการใช้อำนาจปกครองโดยสมบูรณ์ ดังนั้น การไม่ให้การรับรองในลักษณะเช่นนี้จึงไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ..... สถานะโดยพฤตินัยรัฐบาลของทีโนโกจึงมีอยู่ตามกฎหมายระหว่างประเทศ (18 American Journal of International Law, 1924, pp.147-74.)

รับรองมีสถานภาพระหว่างประเทศในสายตาของประชาคมระหว่างประเทศเป็นส่วนรวม ดังนั้น การกระทำของรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองในดินแดนย่อมต้องได้รับการยอมรับ นอกจากนี้การ ติดต่อกับหรือมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรอง ย่อมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาล ที่ไม่ให้การรับรองไม่ปฏิเสธข้อเท็จจริงที่ว่ารัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองมีสถานะเป็นรัฐบาลตามข้อ เท็จจริงของดินแดนส่วนนั้น แต่การที่ไม่ให้การรับรองเป็นผลมาจากการที่ไม่ต้องการให้เกิดผล ทางกฎหมายจากการรับรองนั้น หรืออาจกล่าวโดยสรุปว่ารัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองมีสถานภาพ ตามความเป็นจริง แต่ไม่มีสถานภาพทางกฎหมายในสายตาของรัฐที่ไม่ให้การรับรอง¹³ เมื่อ เป็นเช่นนี้ การกระทำของรัฐบาลได้หวั่นในดินแดนจึงสมควรได้รับการยอมรับว่ามีผลทางกฎหมาย ต่อการตัดสินใจของศาลภายในของรัฐที่ไม่ได้ให้การรับรอง เช่น การยึดทรัพย์ซึ่งตั้งอยู่บนดินแดน ได้หวั่น การรับรองเอกสาร การให้สัญชาติแก่เรือ อากาศยาน บริษัท นิติบุคคล หรือแม้ แต่บุคคลธรรมดา การกระทำทางการบริหารหรือการเก็บภาษีอากร เป็นต้น

นอกจากนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มกันของรัฐ (sovereign immunity) นั้นใน อดีตศาลภายในจะปฏิเสธไม่ให้รัฐบาลซึ่งไม่ได้รับการรับรองจากรัฐบาล ซึ่งศาลนั้นตั้งอยู่อย่างความ คุ้มกันของรัฐเมื่อถูกฟ้องเป็นจำเลย แต่มาในระยะหลัง ๆ ศาลภายในของประเทศต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกาและประเทศยุโรปตะวันตกเริ่มที่จะยอมรับสถานภาพของรัฐบาลที่ไม่ได้รับการ รับรอง แต่สามารถควบคุมพื้นที่ทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการ ควบคุมดังกล่าวมีลักษณะถาวร ทั้งนี้ เนื่องจากศาลภายในไม่อาจปฏิเสธความมีอยู่โดยพฤตินัย ของรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองดังกล่าวได้ เพราะการปฏิเสธความมีอยู่เท่ากับเป็นการตั้งข้อ สงสัยเกี่ยวกับความเป็นรัฐซึ่งรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองเป็นตัวแทนอยู่¹⁴ ดังนั้น ในทางปฏิบัติ การกระทำของรัฐบาลจะได้รับความคุ้มกันจากอำนาจศาลต่างประเทศ แต่การกระทำของ รัฐบาลที่จะได้รับความคุ้มกันนี้ จะจำกัดเฉพาะแต่การกระทำซึ่งมีลักษณะ เป็นการกระทำของรัฐ

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

(Governmental acts หรือ acta jure imperii) ส่วนการกระทำทางการพาณิชย์หรือการค้า (commercial acts หรือ acta jure gestionis) จะไม่ได้รับความคุ้มกัน หลักการให้ความคุ้มกันเช่นนี้เรียกว่าความคุ้มกันของรัฐในลักษณะที่จำกัด (qualified immunity) ดังนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มกันของรัฐสำหรับรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองดังเช่นรัฐบาลไต้หวันนั้น รัฐบาลไต้หวันจะได้รับความคุ้มกันก็เฉพาะแต่การกระทำซึ่งเป็นการกระทำของรัฐบาล ส่วนการกระทำทางการพาณิชย์รัฐบาลไต้หวันก็จะไม่ได้รับความคุ้มกันแต่ประการใด

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีของรัฐบาลไต้หวันนั้นมีสาระสำคัญอยู่สองประการที่ต้องตระหนักอยู่เสมอ ก็คือ รัฐบาลไต้หวันยังคงอ้างว่าตนเป็นรัฐบาลตัวแทนของประเทศจีน (จีนแผ่นดินใหญ่) ทั้งๆที่ในดินแดนส่วนนี้ไต้หวันไม่สามารถใช้อำนาจปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพเลยประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคือลักษณะพิเศษของไต้หวันในส่วนที่สามารถถูกพิจารณาว่าเป็น "รัฐ" รัฐหนึ่งแต่ไต้หวันไม่ยอมรับสถานะนี้

ดังนั้น ในหลักการที่ว่าการกระทำของรัฐบาลที่จะได้รับการยอมรับและได้รับความคุ้มกันจะต้องเป็นการกระทำของรัฐบาลที่สามารถปกครองดินแดนและประชากรทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น หลักการดังกล่าวนี้จะใช้ได้กรณีของรัฐบาลไต้หวันซึ่งเป็นรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองและไม่ได้ปกครองดินแดน และประชากรทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ของจีนได้หรือไม่ เพราะ รัฐบาลไต้หวันมีความสามารถในการใช้อำนาจปกครองเหนือดินแดนและประชากรเพียงในอาณาเขตไต้หวันเท่านั้น

สำหรับประเด็นนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าหลักการข้างต้นนี้คือการยึดถือหลักการพื้นฐานของหลักประสิทธิภาพของรัฐบาลนั่นเอง ซึ่งข้อพิจารณาเบื้องต้นของหลักการประสิทธิภาพของรัฐบาลก็คือ รัฐบาลไต้หวันต้องแสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งว่าสามารถใช้อำนาจปกครองเหนือดินแดนและประชากรไต้หวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากข้อเท็จจริงและความความเป็นจริงที่เป็นที่ประจักษ์ย่อมเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่ารัฐบาลไต้หวันมีคุณสมบัติเบื้องต้นดังกล่าวโดยสมบูรณ์ ส่วนในเรื่องที่ว่าดินแดนและประชากรไต้หวันที่อยู่ในปกครองของรัฐบาลไต้หวันนั้น

ถือเป็นคนแดนและประชากรทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ของจีนหรือไม่นั้นไม่เป็นสาระสำคัญสำหรับกรณีของไต้หวัน ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะพิเศษของไต้หวันที่ประชาคมโลกต่างยอมรับในข้อเท็จจริงที่ว่า "ไต้หวันไม่ใช่จีน" หรือ "ไต้หวันก็คือไต้หวัน" นอกจากนี้ การอ้างตนเป็นจีนหรือการอ้างว่าเป็นรัฐบาลของจีนในปัจจุบันนั้น น่าจะเป็นเพียงเรื่องของอุดมการณ์และการเมืองของรัฐบาลหรือคณะผู้ปกครองไต้หวัน เพราะคณะผู้ปกครองหรือคณะรัฐบาลที่ปกครองไต้หวันอยู่ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 จนถึงปัจจุบันนี้มีใช้คนไต้หวันพื้นเมืองแต่เป็นคนจีนแผ่นดินใหญ่ ดังนั้น ตามความเป็นจริงแล้วการที่ประชาคมโลกยอมรับผลของการกระทำของรัฐบาลไต้หวันนั้น มิใช่เป็นการยอมรับผลการกระทำของรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองของจีน แต่เป็นการยอมรับผลของการกระทำของรัฐบาลไต้หวันในฐานะรัฐบาลของรัฐไต้หวันนั่นเอง

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าในความเป็นจริงแล้วรัฐต่างๆ จะมีการติดต่อหรือมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองก็ตาม แต่การติดต่อหรือการมีความสัมพันธ์ดังกล่าวมักจะกระทำอย่างระมัดระวัง ทั้งนี้ เพราะรัฐหรือรัฐบาลนั้นเกรงว่าการติดต่อในสถานการณ์บางอย่างอาจถือได้ว่าเป็นการให้การรับรองโดยปริยาย (implied recognition) ซึ่งโดยปกติการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะถือได้ว่าเป็นการให้การรับรองจะต้องเป็นการกระทำผู้ให้การรับรองนั้น มีเจตนาให้เป็นเช่นนั้นด้วย

2.4.4 สถานะภาพทางกฎหมายของดินแดนไต้หวัน : ไต้หวัน

เนื่องจากไต้หวันมีลักษณะพิเศษหลายประการดังกล่าวแล้ว ทำให้สถานะภาพของไต้หวันนั้นเป็นดั่งที่นักกฎหมายระหว่างประเทศแสดงให้เห็นไว้ว่า "ไม่เหมือนใครในโลก" กล่าวคือ จะสรุปแน่นอนลงไปเลยว่าไต้หวันเป็นรัฐหรือไม่ รัฐบาลไต้หวันเป็นรัฐบาลของประเทศจีนหรือไม่ ไต้หวันเป็นบุคคลระหว่างประเทศหรือไม่ หรือว่าไต้หวันเป็นเพียงองค์การหรือสิ่งที่มีตัวตนหนึ่งในกฎหมายระหว่างประเทศเท่านั้น เป็นสิ่งที่ยังไม่สามารถจะกระทำใด้ภายใต้สภาพความเป็นจริงที่คงอยู่¹⁵ ดังนั้น การพิจารณาสถานะภาพของไต้หวันโดยพิจารณาจากหลักกฎหมาย

¹⁵Thomas L. Hughes . De - recognizing Taiwan : The Legal

แต่เพียงอย่างเดียว จะไม่ทำให้สามารถรู้และเข้าใจถึงสถานภาพแท้จริงของไต้หวันได้ ดังนั้น เพื่อจะได้ทราบถึงสถานภาพที่แท้จริงของไต้หวันในประชาคมโลก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณา ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับรัฐต่างๆ ในโลก รวมทั้ง การเมืองระหว่างประเทศที่ เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์โลกซึ่งส่งผลกระทบต่อนโยบายต่างประเทศของรัฐต่าง ๆ (ในที่นี่ หมายความว่าจำกัดเฉพาะนโยบายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับไต้หวันเท่านั้น) ประกอบกัน และ ข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับการพิจารณาในหัวข้อนี้คือ

1. รัฐบาลจีนทั้งสองฝ่ายต่างยังคงอ้างคนเป็นรัฐบาลตัวแทนของจีน
2. รัฐบาลจีนคณะชาติไม่ได้รับการรับรองรัฐบาลจากรัฐอื่นๆ ว่าเป็นตัวแทนจีน
3. รัฐบาลของจีนทั้งสองฝ่ายมีเจตนาที่จะยึดถือนโยบาย "จีนเดียว" และไม่ยอมรับ ข้อเท็จจริง หรือข้อเสนอ หรือทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาใดๆที่ทำให้เกิดมี "สองจีน" หรือ "หนึ่งจีน หนึ่งไต้หวัน"
4. แต่ตามความเป็นจริงไต้หวันมีสถานะ เป็นรัฐไต้หวัน แต่ไต้หวันเองรวมทั้ง คอมมิวนิสต์จีนต่างก็ไม่ยอมรับสถานะดังกล่าว
5. ประชาคมไม่รับรองรัฐไต้หวันเนื่องจากหวั่นเกรงอิทธิพลของจีนคอมมิวนิสต์ รวมทั้ง จะเป็นการขัดต่อเจตนาของจีนทั้งสองฝ่าย
6. จากการที่ประชาคมโลกปฏิบัติต่อไต้หวันดังเช่นรัฐอธิปไตยรัฐหนึ่ง จึงพิจารณาได้ ว่าประชาคมยอมรับและรับรองไต้หวันในฐานะตัวตน (entity) หนึ่ง
7. จีนแผ่นดินใหญ่ถือว่าไต้หวันเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีน แต่ไต้หวันถือว่าดินแดน ไต้หวันคือจีนเลยทีเดียว

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ากรณีเช่นนี้เป็นกรณีที่ไม่เคยมีแนวทางปฏิบัติ ของรัฐใดมาก่อน ในอันที่จะสามารถนำมาเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินหรือสรุปสถานะที่แท้จริง ของไต้หวันได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงจะได้เสนอแนวคิดบางประการในการมองปัญหาและพิจารณา สถานภาพของไต้หวัน

(ต่อ) Problems, 1987, p.5.

2.4.4.1 ไต้หวัน : ดินแดนส่วนหนึ่งของจีน

เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนอ้างว่า ไต้หวันนั้นเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีน ดังนั้น ในกรณีที่รัฐบาลจีนแผ่นดินใหญ่ได้รับการรับรองรัฐบาลว่าเป็นตัวแทนของจีน และรัฐที่ให้การรับรองดังกล่าวนี้ยอมรับว่าไต้หวันเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีน (as a part of China) ดังที่จีนกล่าวอ้างปัญหาที่ต้องพิจารณาในประเด็นนี้ก็คือไต้หวันจะมีสถานะทางกฎหมายเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีน เนื่องจากผลของการรับรองรัฐบาลจีนแผ่นดินใหญ่และการไม่รับรองรัฐบาลไต้หวันหรือไม่

ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาเบื้องต้นว่า อธิปไตยเหนือเกาะไต้หวันนั้นได้ตกแก่จีนหรือไม่ ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นได้ประกาศสละอธิปไตยเหนือไต้หวันตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1945 กล่าวคือ ปฏิญญากรุงโตเกียวและคำประกาศปอตสדםที่ทำขึ้นระหว่างญี่ปุ่นกับพันธมิตรในสมัยสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองนั้น มีผลทางกฎหมายเป็นการคืนอธิปไตยเหนือไต้หวันแก่จีนหรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เชี่ยวชาญจะโต้กล่าวโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 3 เพราะยังเป็นปัญหาที่ไม่สามารถสรุปได้แน่นอนหากแต่ขึ้นอยู่กับความเห็นและการมองของแต่ละรัฐ แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงในส่วนที่เกี่ยวข้องผลของการรับรองรัฐบาลจีนแผ่นดินใหญ่ต่อดินแดนส่วนนี้ เท่านั้น แต่โดยสรุปแล้วจีนทั้งสองฝ่ายต่างเห็นพ้องต้องกันที่จะยอมรับและถือว่าไต้หวันเป็นดินแดนของจีน ส่วนปัญหาที่ว่ารัฐบาลฝ่ายใดจะเป็นรัฐบาลที่ได้รับการรับรองของจีนนั้นจีนทั้งสองฝ่ายเห็นว่าเป็นเรื่องภายในของจีนเอง

แต่อย่างไรก็ตาม อันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงประการหนึ่งดังได้กล่าวแล้วข้างต้นว่าจีนแผ่นดินใหญ่นั้นถือว่าไต้หวันเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีน ในขณะที่ไต้หวันถือว่าดินแดนส่วนนี้คือจีนเลยทีเดียว ทำให้ต้องพิจารณาว่าผลทางกฎหมายของการไม่ได้รับการรับรองของรัฐบาลไต้หวันนั้นทำให้ดินแดนส่วนนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของจีนดังที่จีนแผ่นดินใหญ่กล่าวอ้างหรือไม่ เพราะในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นนั้น หากรัฐใดให้การรับรองรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาชนจีนบนแผ่นดินใหญ่รัฐผู้ให้การรับรองนั้นจะแถลงต่อท้ายในคำรับรองด้วยว่า "...จะถือว่าไต้หวันเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีน" ดังนั้นจึงต้องถือว่ารัฐเหล่านี้มีเจตนาที่จะยอมรับเช่นนั้น ผลก็คือ สำหรับประเทศที่ไม่ได้ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันแล้ว ไต้หวันจะมีสถานะทางกฎหมายเป็นเพียงดินแดนส่วนหนึ่งหรือ

เป็นเพียงมณฑลหนึ่งของจีน ดังที่รัฐบาลจีนแผ่นดินใหญ่กล่าวอ้างเท่านั้น

2.4.4.2 ไต้หวัน : รัฐไต้หวัน

หากจะพิจารณาถึงองค์ประกอบของความเป็นรัฐตามอนุสัญญา Montevideo ที่กำหนดว่ารัฐจะต้องประกอบด้วย

1. ดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน (Territorial)
2. อำนาจอธิปไตย ซึ่งหมายรวมถึงอำนาจอธิปไตย และความเป็นอิสระจากรัฐอื่น (Sovereignty)
3. ประชากร (Population)

จะเห็นได้ว่า ไต้หวันนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบและคุณสมบัติของความเป็นรัฐครบบริบูรณ์ตามอนุสัญญาดังกล่าว และแม้อนุสัญญาฉบับนี้จะไม่ฐานะ เป็นกฎหมายระหว่างประเทศอื่นจะทำให้สรุปได้ว่าไต้หวัน คือ รัฐอธิปไตยรัฐหนึ่ง** แต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวก็เป็นหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศในโลก นอกจากนี้ หากพิจารณาองค์ประกอบของความเป็นรัฐของไต้หวันโดยยึดถือทฤษฎียืนยันหรือประกาศแล้ว ไต้หวันก็จะมีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงที่ปรากฏคือ ไต้หวันไม่ยอมรับและไม่ต้องการที่จะประกาศตัวเป็นรัฐไต้หวัน และรัฐบาลไต้หวันของพรรคก๊กมินตั๋งซึ่งนำโดยเจียง ไคเช็คนับแต่อพยพมาจากแผ่นดินใหญ่ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1949 จวบจนปัจจุบันพรรคก๊กมินตั๋งก็ยังคงเป็นพรรครัฐบาลที่ทำหน้าที่บริหาร และปกครองประเทศสาธารณรัฐจีน โดยยึดถือนโยบาย " จีนเดียว "

**อำนาจอธิปไตยแบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ ก) อำนาจอธิปไตยภายใน หมายถึง อำนาจที่จะจัดตั้งรัฐบาลปกครองรูปใดก็ได้ และมีอำนาจที่จะตรากฎหมายใช้บังคับภายในดินแดนของตน รวมทั้งอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขความเป็นอยู่ของตนเอง ข) อำนาจอธิปไตยภายนอก หมายถึง อำนาจที่จะทำสนธิสัญญากับนานาประเทศโดยเสรี หรือหมายถึงความสามารถที่จะมีความสัมพันธ์กับรัฐอื่น ๆ ได้

และดำเนินนโยบายปกครองประเทศ โดยหวังว่าสักวันหนึ่งในอนาคตจะสามารถหวนกลับไป " รวมประเทศ " (Unification) จีนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวอีกครั้งหนึ่งภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และระบอบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม โดยอาศัยความช่วยเหลือทั้งในด้านการทหาร การเงิน การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการลงทุนจากสหรัฐอเมริกา ประกอบกับความสามารถในการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลไต้หวัน เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเมืองและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ในอันที่จะให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศว่าตน คือ ตัวแทนของประเทศจีนแต่เพียงรัฐบาลเดียวโดยอาศัยความสำเร็จในทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญ พร้อมๆ กับการพยายามในการพัฒนาและแก้ไขปัญหามืองภายในไต้หวันให้มีลักษณะของความ เป็นประชาธิปไตยและ เคารพในสิทธิมนุษยชนมากขึ้น*

*ในสมัยของประธานาธิบดีเจียง จิง กั๋ว (Chiang Jing Kuo) รัฐบาลไต้หวันได้ ดำเนินการปฏิรูปการเมืองที่สำคัญ ได้แก่

- เปิดโอกาสให้มีการตั้งพรรคฝ่ายค้านได้เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1986 โดยพรรค ฝ่ายค้านที่จัดตั้งขึ้นคือพรรค Democratic Progressive Party-DPP ซึ่งเป็นที่รวมของ ปัญญาชนและนักการเมืองชาวพื้นเมืองไต้หวัน

- การที่เปิดโอกาสให้ชาวพื้นเมืองไต้หวันมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศมากขึ้น โดยการแต่งตั้งให้เข้าร่วมในคณะรัฐบาล ก็เพื่อเป็นการพยายามลดความไม่พอใจของชาวพื้นเมือง ที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ลง เพราะในจำนวนประชากรไต้หวันทั้งหมดเป็นชาวพื้นเมืองร้อยละ 85 แต่ปรากฏว่าอำนาจทางการเมืองกลับตกอยู่ในมือของบุคคลที่อพยพมาจากจีนแผ่นดินใหญ่เท่านั้น

- การประกาศยกเลิกกฎอัยการศึกเมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1987 หลังจากที่ใช้ บังคับมาประมาณ 38 ปี

- การอนุญาตให้ชาวไต้หวัน กลับไปเยี่ยมญาติที่จีนแผ่นดินใหญ่ได้เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1987 ซึ่งประธานาธิบดีเจียง จิง กั๋ว ได้อธิบายว่าแม้ว่ารัฐบาลไต้หวันจะยังคงยึดถือ นโยบาย 3 ไม่ (Three Nos) คือ ไม่ติดต่อ (No Contract) ไม่เจรจา (No negotiation) และไม่ประนีประนอม (No compromise) กับจีนแผ่นดินใหญ่ แต่การที่รัฐบาล

นอกจากนี้ เนื่องจากไต้หวันมีองค์ประกอบครบถ้วนดังกล่าวแล้วสภาพความเป็นรัฐของไต้หวันย่อมเกิดขึ้น ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากทฤษฎีการรับรองซึ่งเป็นผลการกระทำทางกฎหมาย กล่าวคือ ทฤษฎีนี้มีความเห็นว่าเมื่อมีรัฐใหม่เกิดขึ้นรัฐอื่นๆ มีหน้าที่ที่จะต้องให้การรับรองถ้ารัฐนั้นประกอบไปด้วยปัจจัยทั้งสามประการดังกล่าว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเมื่อรัฐได้มีขึ้นโดยพฤตินัย (De facto) แล้วก็ย่อมมีสถานะภาพเป็นรัฐโดยนิตินัย (De jure) ด้วยโดยไม่ต้องรอขอความเห็นชอบจากรัฐอื่น ๆ ¹⁶ กล่าวคือการรับรองรัฐซึ่งมีผลเป็นการกระทำทางกฎหมาย จะมีลักษณะดังนี้คือ¹⁷

1. เป็นการกระทำที่ร่วมกัน (เป็นกลุ่ม) ได้แก่การยอมรับรัฐบาลใหม่เข้าอยู่ในสังคมของชาติต่าง ๆ ซึ่งมีความรับผิดชอบต่อการเมืองระหว่างประเทศ เช่น การรับเข้าองค์การสหประชาชาติ

(ต่อ) อนุญาตในเรื่องนี้ถือว่าไม่เป็นการติดต่ออย่างเป็นทางการ (Unofficial Contract)

- การยกเลิกข้อจำกัดเกี่ยวกับสื่อมวลชนเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1988 นอกจากนั้นก่อนหน้านั้น ประธานาธิบดีเจียง จิง กั๋ว ยังประกาศว่าจะไม่มีการใช้ระบบสืบทอดอำนาจเฉพาะตระกูลเจียงอีกต่อไป และรัฐบาลจะพยายามลดอิทธิพลของกองทัพในการเข้าแทรกแซงทางการเมืองด้วย ทั้งนี้ การดำเนินนโยบายของรัฐบาลไต้หวันยังคงยึดมั่นและยืนหยัดในนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์เพื่อปกป้องประเทศและผลักดันการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการรวมจีนให้เป็นปึกแผ่นตามลัทธิไตรประชาของ ดร. ซุน ยัต เซิน (Sun Yat Sen) คือ ชาตินิยม ประชาธิปไตย และการอยู่ดีกินดีของประชาชน (ซึ่งก็ยังขัดแย้งกับพรรคฝ่ายค้านที่สนับสนุนให้ไต้หวันประกาศเอกราช)

(สยามจดหมายเหตุ, การเปลี่ยนตัวผู้นำไต้หวัน. ปีที่ 13 ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2531, หน้า 247.)

¹⁶อุกฤษ มงคลนาวิน คำบรรยายกฎหมายระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) หน้า 43.

¹⁷อุกฤษ มงคลนาวิน, คำบรรยายกฎหมายระหว่างประเทศ หน้า 44

2. เป็นการกระทำในลักษณะบังคับ (Obligatoire-Compulsory) กล่าวคือ รัฐต่าง ๆ ต้องให้การรับรองรัฐใหม่ในทันทีที่รัฐใหม่ได้ก่อตั้งขึ้น และมีลักษณะของรัฐโดยสมบูรณ์

3. เป็นการกระทำที่ไม่มีเงื่อนไข กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวของรัฐที่ให้การรับรอง ในทางกลับกัน การให้การรับรองรัฐใหม่ก็เพื่อทำให้รัฐใหม่นั้นมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐใหม่ที่ได้รับการรับรองนั้นจะไม่ยินยอมปฏิบัติตามพันธะกรณีที่ต้องปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมทั่ว ๆ ไป เช่น กรณีรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนมักกระทำการอันขัดต่อมติขององค์การสหประชาชาติในเรื่องการห้ามใช้กำลังเสมอ การรับรองนั้นก็ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่แต่รัฐนั้นจะถูก (Sanction) ตามหลักกฎหมายทั่วไป ได้แก่การที่รัฐนั้นอาจต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายระหว่างประเทศ (Theorie de la responsabilite internationale)

นอกจากนี้ หากพิจารณาสภาพความเป็นรัฐของไต้หวันภายใต้ทฤษฎียืนยันหรือประกาศ (Declaratory or Evidentiary Theory) แล้ว ไต้หวันก็มีสภาพของความเป็นรัฐและอำนาจของรัฐบาลก็เกิดขึ้นแล้วโดยไม่ต้องอาศัยการรับรองแต่ประการใด

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติไม่อาจยึดถือเอาทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาใช้อย่างเด็ดขาดได้ เพราะจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละรัฐตามความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของไต้หวันนั้น การจะนำทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาใช้ขึ้นขึ้นอยู่กับเหตุผลและเงื่อนไขทางการเมืองเสียส่วนใหญ่

2.4.4.3 ไต้หวัน : ตัวตนหนึ่ง

จากข้อเท็จจริงที่กล่าวมาแล้วข้างต้นคือ ประการที่หนึ่ง ถึงแม้ว่ารัฐบาลไต้หวัน จะไม่มีฐานะเป็นรัฐบาลตัวแทนของประเทศจีนสำหรับประเทศที่ไม่ได้ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวัน แต่ในความเป็นจริง รัฐบาลไต้หวันก็ไม่ได้สูญสิ้นไปเนื่องจากการไม่ได้รับการรับรองจากรัฐหรือรัฐบาลอื่น ในทางตรงกันข้าม รัฐบาลไต้หวันเป็นรัฐบาลที่มีความสามารถในการใช้อำนาจอธิปไตยทั้งภายในและภายนอกไต้หวันได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง ดังจะเห็นได้จาก

การที่รัฐบาลไต้หวัน สามารถพัฒนาจากดินแดนที่ต้องอาศัยการเกษตรกรรมเป็นหลักมาเป็นประเทศอุตสาหกรรมในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICS) ที่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีขั้นสูง และเป็นผู้ที่มีปริมาณการค้าระหว่างประเทศมากเป็นอันดับที่ 13 มีเงินทุนสำรองต่างประเทศสูงที่สุดในโลกคือ 86,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อปลายเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1992 ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงถึงเกือบ 8,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อปี¹⁸ และแม้ว่าไต้หวันจะมีปัญหาการเมืองภายในประเทศเกี่ยวกับการปฏิรูปการปกครอง และความเห็นที่ขัดแย้งกันระหว่างคนพื้นเมืองไต้หวันกับคนจีนที่อพยพมาจากแผ่นดินใหญ่บ้าง แต่รัฐบาลไต้หวันก็พยายามอย่างเต็มที่ที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว

และประการที่สอง การที่รัฐบาลไต้หวันไม่ยอมที่จะประกาศอิสรภาพแยกตัวออกมาจากจีนแผ่นดินใหญ่เป็นประเทศหรือรัฐอิสระ (Independent State) ทั้งๆ ที่ไต้หวันมีคุณสมบัติครบถ้วนดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณสมบัติเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลไต้หวันมีและสามารถใช้อำนาจบริหารได้อย่างอิสระปราศจากการควบคุมของรัฐอื่น และสามารถกำหนดนโยบายการปกครองได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายต่างประเทศ

ประการที่สาม แต่เนื่องจากความจำเป็นที่จะต้องมีการติดต่อกันระหว่างรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองดังเช่นรัฐบาลไต้หวันกับรัฐและรัฐบาลอื่นๆ ประกอบกับลักษณะพิเศษของไต้หวันเอง ทำให้รัฐที่ไม่ได้ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันนี้ปฏิบัติต่อไต้หวันคล้ายกับรัฐอธิปไตยรัฐหนึ่ง และจากการที่รัฐบาลไต้หวันพยายามใช้นโยบายยืดหยุ่นทางการทูต (Flexible Diplomatic) ในการริเริ่มทางการทูตมากขึ้น เพื่อรักษาคุณภาพของการเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจกับการได้รับการยอมรับจากชุมชนนานาชาติและองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ก็ยังทำให้ความสัมพันธ์และการติดต่อกันระหว่างรัฐบาลไต้หวันกับรัฐอื่นๆ เพิ่มปริมาณสูงขึ้น ทำให้รัฐบาลไต้หวันซึ่งเป็นรัฐบาล

¹⁸รังสี ชั่นโสภา, " ไต้หวัน " เอเชียรายปี 1992/2535. สถาบัน

เอเชียศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 259.

ที่ไม่ได้รับการรับรองแต่หากเป็นสมาชิกในองค์การระหว่างประเทศ หรือร่วมประชุมระหว่างประเทศสามารถติดต่อกับผู้แทนของรัฐบาลที่ไม่ได้ให้การรับรองคนได้โดยตรง นอกจากนี้รัฐหรือรัฐบาลที่ไม่ได้รับรองรัฐบาลไต้หวันนั้น ยังสามารถทำความตกลงกันได้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้โดยอาจทำกับตัวรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองคือรัฐบาลจีนคณะชาติหรือรัฐบาลไต้หวันโดยตรง หรือกับรัฐวิสาหกิจซึ่งรัฐบาลไต้หวันเป็นเจ้าของ หรือกับสมาคมเอกชนต่างๆ ซึ่งกระทำการโดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลไต้หวัน และแม้กระทั่งการตกลงทางการเมืองก็อาจกระทำได้อีกหากเป็นการแสดงออกอย่างไม่เป็นทางการ ดังในกรณีของการทำคำแถลงการณ์ร่วมเชื่อมโยงใช้ระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ปี ค.ศ. 1972 (U.S.- China Shenghai Communique) เป็นต้น นอกจากนี้ประเทศที่ไม่ได้ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันนั้น ก็ไม่อาจจะปฏิเสธความมีอยู่ของไต้หวันอันจะทำให้สามารถบิดเบือนข้อเท็จจริงนี้ได้ ดังนั้น การที่รัฐต่างๆ จะหลีกเลี่ยงการติดต่อกันในกิจการด้านต่างๆ กับไต้หวัน จึงไม่สามารถที่จะทำได้โดยง่าย ดังนั้นทางออกสำหรับรัฐเหล่านี้ ก็คือ การไม่ถือว่าติดต่อกับไต้หวันเป็นการติดต่อกันในระดับรัฐบาล (Governmental Level) เพราะถือว่าเมื่อมีประเทศจีนเพียงประเทศเดียวจึงต้องมีรัฐบาลจีนเพียงรัฐบาลเดียว คือ รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ ดังนั้น รูปแบบของความสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆ จึงมักจะเป็นไปในระดับของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องและในระดับเอกชน (Unofficial and private relations) เท่านั้น และเมื่อพิจารณาถึงรูปแบบ ลักษณะ และปริมาณการติดต่อระหว่างรัฐที่ไม่ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันกับไต้หวันตามความเป็นจริงแล้วก็อาจกล่าวได้ว่า รัฐบาลไต้หวันนั้นเป็นรัฐบาลที่ได้รับการรับรองว่าเป็นรัฐบาลของตัวคนไต้หวันตามกฎหมายระหว่างประเทศสำหรับประเทศที่ไม่ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวัน แต่มีความสัมพันธ์กับไต้หวันในกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้การดูแลของสำนักงานตัวแทนทางการค้าระหว่างกัน โดยไต้หวันมีสำนักงานการค้าดังกล่าวตั้งอยู่ขึ้นในหลายประเทศเพื่อทำหน้าที่เช่นเดียวกับสถานทูต เช่น การออกวีซ่า (VISA) ให้แก่ชาวต่างชาติที่ต้องการเดินทางไปไต้หวัน และเจ้าหน้าที่เป็นตัวแทนเพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลไต้หวันและคนไต้หวันกับคนชาติแห่งรัฐนั้น ซึ่งปัจจุบันไต้หวันได้มีสำนักงานตัวแทนหรือที่เรียกกันว่า "สำนักงานการค้าไต้หวัน" ตั้งอยู่ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสิ้นถึง 99 แห่ง และยังมีประเทศต่าง ๆ อีก 31 ประเทศมาเปิด

สำนักงานตัวแทนทำนองเดียวกันนี้ในไต้หวันถึง 37 แห่ง*

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประชาคมโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐต่าง ๆ ที่ไม่ได้ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันว่าเป็นตัวแทนของจีนไม่ปฏิเสธและยอมรับอย่างชัดแจ้งถึงความมีอยู่ (existence) ของไต้หวัน แต่เนื่องจากไต้หวันไม่มีเจตนาที่จะประกาศตัวเป็น "รัฐ" และ ประชาคมโลกก็ไม่สามารถให้การรับรองรัฐไต้หวันได้ ทำให้ประชาคมโลกในสังคมนระหว่างประเทศพิจารณาและยอมรับไต้หวันในฐานะ "ตัวตน" (entity) หนึ่งเท่านั้น

ดังจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับรัฐต่าง ๆ ในสังคมนระหว่างประเทศต่อไปนี้¹⁰

ในเอเชียชั้น ญีปุ่นเป็นประเทศที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับไต้หวัน แม้ว่าจะไม่ได้รับรองรัฐบาลไต้หวันและไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันเนื่องจากญีปุ่นได้ประกาศรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ. 1972 โดยญีปุ่นยังเป็นลูกค้าที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 2 รองจากสหรัฐอเมริกา และมาลงทุนในไต้หวันถึง 445 ล้านเหรียญ ในปี ค.ศ. 1988 (ขณะนี้มีจำนวนนักลงทุนญีปุ่นในไต้หวันมากที่สุด) ผู้นำไต้หวันสามารถทำให้ญีปุ่นเชื่อว่า นักลงทุนญีปุ่นจะมีความปลอดภัยและมั่นคงในการเข้ามาลงทุนในไต้หวัน เนื่องจากไต้หวันยังคงสามารถรักษาอำนาจอธิปไตยและความมีอิสระในตัวเองไว้ได้อย่างมั่นคง แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลญีปุ่นจะถือว่าความสัมพันธ์เช่นนี้เป็น การดำเนินนโยบายในลักษณะที่ไม่เป็นทางการกับไต้หวัน กล่าวคือญีปุ่นจะมองว่าไต้หวันมีสถานภาพเป็นรัฐอธิปไตยและมีความเป็นอิสระก็เฉพาะในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการเท่านั้นและการดำเนินนโยบายแบบแยกความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจออกจากการเมือง

*ดูรายชื่อสำนักงานการค้าที่ภาคผนวก ข [ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจและการค้าไทเปประจำประเทศไทย (มกราคม ปี ค.ศ.1992)]

¹⁰Ibid., pp. 108-112.

ของญี่ปุ่น เช่นนี้ทำให้ไต้หวันยังรู้สึกไม่พอใจนัก*

เกาหลีใต้ เป็นประเทศล่าสุดที่เพิ่งถอนการรับรองและตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวัน (ปี ค.ศ. 1992) ซึ่งก่อนหน้านั้นเกาหลีใต้เป็นประเทศเดียวในเอเชียที่ยังคงรักษาความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันไว้ ทั้งนี้ เพราะความเหมือนกันของนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งย่อมหมาความรุกรานถึงจีนแผ่นดินใหญ่ด้วย แต่ขณะเดียวกัน เกาหลีใต้ก็เป็นประเทศคู่แข่งทางเศรษฐกิจที่สำคัญของไต้หวัน แต่เนื่องจากการถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวัน (Withdrawal of Government) และเมื่อพิจารณาสถานภาพของไต้หวันกับเกาหลีใต้ในปัจจุบันไต้หวันก็มีสถานภาพเป็นเพียงดินแดนส่วนหนึ่งของจีนเท่านั้น

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้นั้น ไม่มีรัฐใดเลยที่ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันในฐานะตัวแทนจีน แต่ไต้หวันยังคงความผูกพันทางการค้ากับประเทศโลกเสรีทั้งหมด ส่วนประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ไม่ได้เป็นประเทศคอมมิวนิสต์นั้น (ฟิลิปปินส์ บรูไน มาเลเซีย และไทย) ไต้หวันมีความสัมพันธ์ฉันท์มิตรและมีการติดต่อทำสัญญาทางเศรษฐกิจที่สำคัญในระดับเอกชนกันมากมายรวมทั้งกับชาวจีนโพ้นทะเลด้วย ไม่ว่าจะมีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันหรือไม่ก็ตาม ซึ่งจากทางปฏิบัติระหว่างประเทศก็สามารถพิจารณาได้ว่ารัฐต่างๆ เหล่านี้ยอมรับและรับรองว่าไต้หวันเป็น "ตัวตน" หนึ่ง แต่สำหรับสิงคโปร์และอินโดนีเซียนั้นไม่ได้ให้การรับรองทั้งรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์และรัฐบาลไต้หวัน

สำหรับกลุ่มประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนอัน ได้แก่ เวียดนาม กัมพูชา

*ในปี ค.ศ. 1991 การค้าระหว่างไต้หวันกับญี่ปุ่นมีมูลค่ารวมถึง 28,027 ล้านดอลลาร์ คิดเป็น 20.2 % ของการค้าต่างประเทศทั้งหมดของไต้หวัน การส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นก็เพิ่มขึ้นจากปี 1990 ถึง 829 ล้านดอลลาร์หรือประมาณ 9.9 % จากปริมาณการส่งออกทั้งหมด 12 %

และ ลาวนั้น ไต้หวันไม่มีความสัมพันธ์ด้วยเลย เนื่องจากไต้หวันยึดมั่นกับนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเหนียวแน่น และก็ไม่มีรัฐใดเลยที่ให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันว่าเป็นตัวแทนของจีน แต่อย่างไรก็ตาม ในอนาคตก็มีแนวโน้มว่าไต้หวันจะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและความเสมอภาคที่ไต้หวันมีความสัมพันธ์กับจีนแผ่นดินใหญ่ในทางการค้า และเพื่อเป็นการเสริมสร้างการยอมรับจากนานาประเทศให้มากที่สุด ถึงแม้ว่าไต้หวันจะไม่ได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญในทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ทางการค้าจากกลุ่มประเทศเหล่านี้เลย ซึ่งเป็นที่คาดหมายได้ว่าถ้าหากไต้หวันยินยอมที่จะเปิดความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศเหล่านี้ๆ คงจะแสดงเจตนาตอบสนองด้วย อย่างไรก็ตาม หากจะพิจารณาถึงสถานการณ์ของไต้หวันในสายตาของกลุ่มประเทศเหล่านี้ ก็คงไม่แตกต่างจากการพิจารณาที่ผ่านมาแล้วในตอนต้น กล่าวคือ เนื่องจากกลุ่มประเทศเหล่านี้ได้ให้การรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์แล้ว และ เนื่องจากไม่สามารถให้การรับรองไต้หวันในฐานะ "รัฐไต้หวัน" ได้ ดังนั้น จึงให้การยอมรับและรับรองไต้หวันในฐานะ "ตัวตน" หนึ่งเช่นกัน

ในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ไต้หวันเคยมีความผูกพันทางการทูตกับประเทศเดียวคือซาอุดีอาระเบีย และกล่าวได้ว่าเป็นประเทศเดียวในโลกที่มีความสำคัญมากที่สุดที่ไต้หวันจะต้องพยายามรักษาความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการไว้ให้ได้ (Official Relations) แต่แล้วในปี ค.ศ. 1990 ซาอุดีอาระเบียก็ได้ประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันแล้วเปลี่ยนไปให้การรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวของซาอุดีอาระเบียก่อให้เกิดผลทางกฎหมายต่อสถานะความเป็นรัฐบาลตัวแทนของจีน และนอกจากประเทศซาอุดีอาระเบียแล้วประเทศที่มีความสำคัญสำหรับไต้หวันรองลงมาได้แก่ประเทศคูเวตและอียิปต์ ซึ่งแม้ว่าทั้งสองประเทศนี้จะให้การรับรองรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีน และ ไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูต (non diplomatic Relations) กับไต้หวัน กล่าวโดยสรุปแล้วประเทศเหล่านี้ต่างก็ยอมรับและรับรองว่าไต้หวันมีและเป็น "ตัวตน" หนึ่งในประชาคมระหว่างประเทศ แต่ความสัมพันธ์โดยทั่วไปก็อยู่ในระดับที่ตื้นเขินและให้การปฏิบัติต่อไต้หวันดังเช่นรัฐอธิปไตยรัฐหนึ่งทีเดียว สำหรับประเทศในภูมิภาคนี้ไต้หวันไม่หวังที่จะฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตด้วยมากนัก นอกจากความพยายามในอันที่จะเพิ่มความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและการค้าให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อคงไว้ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบัน

ที่เป็นอยู่

ในยุโรป ได้หวั่นยังคงรักษาความสัมพันธ์ทางการทูตไว้ได้เพียงแห่งเดียว คือ สำนักวาติกันในฐานะรัฐบาลแห่งประเทศจีน สำหรับประเทศอื่น ๆ ได้หวั่นก็มีความสัมพันธ์ด้วยบนพื้นฐานของการค้า โดยยุโรปเป็นกลุ่มประเทศคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเยอรมัน ได้หวั่นพยายามรักษาความผูกพันที่ไม่ใช่กิจการทางการเมือง และความเป็นรัฐอธิปไตยในทางการค้าของตนไว้ ดังนั้น ในยุโรปได้หวั่นจึงมีสถานภาพในความสัมพันธ์ทางการค้าดังเช่นรัฐอธิปไตยรัฐหนึ่ง แต่โดยทั่วไปกลุ่มประเทศเหล่านี้ก็คงให้การรับรองได้หวั่นได้เพียงในฐานะ "ตัวคน" หนึ่งเท่านั้นเช่นเดียวกัน

สำหรับกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก ได้หวั่นก็ไม่ได้รับการรับรองรัฐบาลและไม่มี ความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศใดเลย นอกจาก ความสัมพันธ์ทางการค้าและการทำสัญญาในลักษณะที่ไม่เป็นทางการระหว่างกัน ซึ่งได้หวั่นพยายามที่จะเพิ่มการติดต่อทางการค้ากับทุกประเทศ ยกเว้นอัลบาเนีย เพราะจะช่วยให้การนำเข้าและส่งออกสินค้าของได้หวั่นมีความหลากหลายยิ่งขึ้น และยังจะเป็นการสร้าง ความผูกพันกับประเทศคอมมิวนิสต์ในอันที่จะ เน้นถึงความเป็นชาตินิยม และการทูตที่ไม่เป็นทางการ เพื่อเป็นการแสดงว่าได้หวั่นไม่ได้ต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง เพียงแต่พยายามที่จะละเว้นการมีความผูกพันกับจีนคอมมิวนิสต์ และความต้องการที่จะคงอำนาจอธิปไตยของตนและสถานภาพที่เป็นอยู่เอาไว้เท่านั้น

ในอาฟริกา ได้หวั่นได้รับการรับรองรัฐบาลว่าเป็นตัวแทนจีนและมีความผูกพันทางการทูตกับอาฟริกาใต้ นอกจากนั้นได้หวั่นก็เป็นมิตรกับทุกประเทศโดยได้หวั่นหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะสามารถฟื้นฟูความสัมพันธ์และความผูกพันกับบางประเทศในอาฟริกาใต้ โดยได้หวั่นหวังว่าบางที่อาจจะนำไปสู่การฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตได้ในบางกรณี ซึ่งจะส่งผลให้สถานภาพของได้หวั่นนั้นมั่นคงและชัดเจนขึ้นในกลุ่มประเทศนี้

ในลาตินอเมริกา กล่าวได้ว่าได้หวั่นยังสามารถรักษาสถานภาพของความเป็นตัวแทนจีน

โดยการได้รับการรับรองรัฐบาล และยังสามรถรักษาความสัมพันธ์และความผูกพันทางการทูต
อย่างเป็นทางการไว้ได้มากกว่าในส่วนใหญ่ ๆ ของโลก เนื่องจาก ประเทศเหล่านี้ยังขาดความ
จูงใจในอันที่จะสร้างความสัมพันธ์กับจีนคอมมิวนิสต์ และต้องการความช่วยเหลือทางการ
เงินและเทคโนโลยีจากไต้หวัน แต่อย่างไรก็ตาม ไต้หวันก็จะต้องพยายามเพิ่มกิจกรรมทาง
การค้า ความช่วยเหลือต่างๆ ซึ่งปัจจุบันนี้ยังไม่กว้างขวางมากนัก เพราะมีฉะนั้นประเทศเหล่านี้
อาจหันไปเปิดความสัมพันธ์กับจีนคอมมิวนิสต์ได้ ซึ่งนักสังเกตรหลายท่านเชื่อว่าความสัมพันธ์
ทางการค้านี้จะนำไปสู่การคงไว้ซึ่งความผูกพันทางการทูตกับหลายประเทศในกลุ่มนี้ ดังนั้นใน
ปัจจุบันไต้หวันยังให้เงินช่วยเหลือแก่ประเทศเหล่านี้ปีละมาก ๆ ตามนโยบายการเงินการทูต
(Dollar Diplomacy) ของตน

ไต้หวันมีความผูกพันทางการค้าและวัฒนธรรมกับออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแคนาดา
แต่ไม่ใช่เป็นความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ เพราะทั้งสามประเทศนี้ต่างก็ไม่ได้ให้การ
รับรองรัฐบาลไต้หวันและทั้งสามประเทศนี้ยังคงถนอมความสัมพันธ์กับจีนคอมมิวนิสต์ แต่อย่างไร
ก็ตามเช่นเดียวกับอีกหลายประเทศในโลกประเทศเหล่านี้ต่างก็ไม่เห็นด้วยและไม่สนับสนุนการอ้าง
อำนาจอธิปไตยเหนือไต้หวันของจีนคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ ไต้หวันยังคงรักษาความผูกพันทางการ
ทูตไว้ได้กับหลายประเทศในแปซิฟิกใต้ และอาจจะสามารถขยายไปสู่ความผูกพันอย่างเป็นทางการ
ได้ด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Economic Relations) และ
วัฒนธรรม (Cultural Relations) ระหว่างประเทศต่างๆ ที่ไม่รับรองรัฐบาลและไม่มี ความ
สัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันนั้นล้วนพิจารณาสถานภาพของไต้หวันดังเช่นเป็นรัฐเอกราช (State)
รัฐหนึ่ง แต่เพียงเพราะเหตุผลทางการเมือง และ/หรือจากการใช้ "ดุลพินิจทางการเมือง"
(Political Disorection) รัฐต่าง ๆ ทำให้จำเป็นต้องให้การรับรองรัฐบาล
จีนคอมมิวนิสต์และคงรับรองไต้หวันได้เพียงในฐานะตัวตนหนึ่งเท่านั้น และในบรรดาประเทศที่
ไม่ได้ให้การรับรองหรือถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันนั้น จากประวัติศาสตร์เกี่ยวกับปัญหา
"สองจีน" ประเทศที่มีบทบาทอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพ และสถานภาพของ

ไต้หวันในสังคมระหว่างประเทศมากที่สุดได้แก่สหรัฐอเมริกา ดังนั้น เพื่อที่จะสามารถเข้าใจ และมองเห็นภาพของสถานะที่แท้จริงของไต้หวัน และเพื่อเป็นการสนับสนุนการวิจัยที่ว่าไต้หวันนั้น สามารถถูกพิจารณาสถานะทางกฎหมายและสถานะตามความเป็นจริงได้หลายอย่าง ขึ้นอยู่กับว่า ใครเป็นผู้พิจารณาและพิจารณาโดยใช้หลักการใด รวมทั้ง ลักษณะและรูปแบบของความสัมพันธ์ ระหว่างไต้หวันกับรัฐอื่น ๆ นั้นเป็นอย่างไร มีวัตถุประสงค์เช่นไรนั้น ผู้เขียนจึงจะขอล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ถือว่ามีอิทธิพลและบทบาทต่อความมั่นคงและสถานภาพของไต้หวันมากที่สุดในโลก และจะได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นประเทศคู่กรณีที่สำคัญที่สุดของไต้หวันเป็นพิเศษอีกด้วย